

The Project Gutenberg eBook of Oja-Pappalan joulu, by Santeri Alkio

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Oja-Pappalan joulu

Author: Santeri Alkio

Release date: December 24, 2015 [EBook #50763]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK OJA-PAPPALAN JOULU ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

OJA-PAPPALAN JOULU

Kirj.

Santeri Alkio

Helsinki, Edistysseurojen Kustannus, 1921.

I.

Se oli hirveätä pyykkiä se, kun Oja-Pappalan akat jouluksi tuvan lattiata pesivät. Tätä ennen oli se tehty Mikkeliksi ja silloin oli siitä saatu niin tarpeeksensa, ettei haviteltukaan sitä uudistamaan ennen kuin jouluksi. Tällä välin oli siihen ehtinyt takertua yhtä ja toista, jota saattoi sanoa liaksi. Vaan kylläpä se nyt saikin selkäänsä, lika! Ensin aamupäivällä pesimellä hangattiin pöydät, penkit ja kaapit, sekä vedettiin niistä esiin ja kelpaamattomana lattiaan heitettiin kaikellaista pikkutavaraa, sekoitusta ruuan tähteistä, joita pitkin vuotta oli kertynyt ja säiliöistä varissut. Littu mokoma (nuorempi piika) uskalsi nenänsä vetää sikkaraan kun tähteet muka nenään tulivat. Mutta Hetu, joka oli vanhempi ihminen, sanoi, ettei sitä ihminen saa olla niin turhan fiini.

Muut puhdistelemiset olivat vain pikkuasioita lattianpesun rinnalla. Se kysyi voimia, oikein jättiläisponnistuksia. Talon kankeimmat luutakynät oli säästetty tätä varten. Nyt niihin lyötiin paksut varret ja varustauduttiin ikään kuin karhuntappoon.

Mutta ei uskallettu luottaa yksinään luutakynäin ja veden puhdistavaan vaikutukseen, vaan saavillinen karkeata hiekkaa hankittiin avuksi. Lattia hiekoitettiin ja kasteltiin ylt'yleensä. Akat riisuivat alusvaatteille, siunasivat itsensä ja pesu alkoi. Eikä siihen monta vetämää tarvittu, ennenkuin hiki kuumana virtasi pitkin jokaisen kasvoja ja selkää, niin emännän kuin piikainkin. Puhdasta jälkeä teki

luutain voimakas kulku. Joulun tulo ja puhtauden hauska toivo lisäsivät naisten intoa ja voimaa ponnistamaan. Ei joudettu paljon puhella eikä kieltä piestä, mutta sitä enemmän ajateltiin sitä, että paljon se siivonteko maksaa ... ei viitsisi joka päivä lattioita pestä!

Mies-raukat! Jos olisivat tienneet — metsässä kun olivat — edes aavistaa sitä vihuria, mikä kotona akkain puolelta kohtaa, kun lumisin jaloin, aivan jokapäiväisiä ajatellen, tupaan menevät. Mutta eiväthän he sitä olleet mieleensä panneet, vaikka joka kerta, kun tuvan lattia oli pesty, olivat samaa saaneet kärsiä. Ja todenteolla olisi akkoja oikein hämmästyttänyt jos miehet kerrankin olisivat muistaneet itseänsä lumesta siistiä, kun pestyyn tupaan tulevat. Harmiksi olisi melkein käynyt, jos ei sellaisen saunan päälle olisi edes saanut miehille antaa aika ripitystä ja luetella syntirekisteriä, jossa mustimpina mörköinä tupakansylki, piipunperät, lumiset jalat y.m. Se oli aina hupaista ja hauskaa riitaa. Miehet sanoivat, että akat ne oikeastaan ovatkin, jotka lattian likaavat; riideltiin kahden puolen ja naurettiin.

Tämä akkoja nytkin kiihotti ja puhdasta koetettiin saada miesten kotiintuloksi.

Jo näkyi puu melkein kaikkialla lattiassa ja viruttelemaan ruvettiin. Huoahdettiin keveämmästi ja alettiin jutella.

* * * * *

"Laiskuutta, laiskuutta, pelkkää laiskuutta, kun ette nyt tuon vertaa viitsisi... Hupaistahan se olisi itsellenekin. Vaikka mitähän ne tämän aikaiset muusta välittävät kuin kylän juoksusta", pauhasi emäntä piioille puoli tosissaan, kun eivät luvanneet "juhlaristiä" tehdä.

"Laiskuutta", matki Littu, "ei se mitään laiskuutta ole, mutta kuka nyt viitsii tähän aikaan enää niin turhanaikaisia... Mukulat sellaisia."

"Ei se olekaan mikään mukulain tehtävä!" puolusti emäntä, "se saakin olla vain hyvin kynsistä ja järjestä taattu, joka siihen pystyy. Tuskin vain Lissulta tulis mitään... Hessa tuota nyt saattais, on ehkä nähnyt."

"Johan niitä nyt on nähty!" Littu väänsi huultansa halveksien. "Vieläpä Lalu, jota ei nyt nähnytkään olisi!"

"Ei, kuule, Liisa, eivät ne tämän aikaiset ole mitään, joita sinä olet nähnyt ... lapset niitä tähän aikaan tekevätkin, mutta ei ne ole liioin mitään. Siihen aikaan, kun me kaikin (emäntä tarkoitti veljiään ja siskojaan) olimme vielä kotona mukulana, oltiin aina jouluna kestissä Käpylän sedän kotona. Olisit nähnyt ... siellä sitä vasta oli juhlaa! Kahisevia ruis-olkia oli aina lattialle levitettynä ... ja juhlaristi, olisit sen nähnyt! katosta lattiaan melkein ulettui ... ja niin monenvärisistä oljista kun se oli! Ei sellaista ristiä kyennyt siihenkään aikaan puoletkaan tekemään, kuin sedän emäntävainaja. — Jumalani! kun kaikki ovat jo vainajia; kaikki muut todessa, minä yksin valheessa. Hän oli hupainen ihminen. En minäkään ole yhtään niin hupaista joulua viettänyt sitten, kun siellä kestissä kulkemasta lakattiin ja aika-ihmisiksi tultiin."

"Kumma ettei olkia enää pidetä lattiassa", rupesi Tiina ihmettelemään. "Minäkin muistan vielä, kun Riittalan torpassa tapasi joulusin vielä olla, kun ei muualla missään enää niitä näkynyt."

"Mutta kyllä kait se oli sikamaista, kun olkia pidettiin lattiassa jouluna!" nauroi Littu.

"Älä luule. Sepä vasta olikin sopivaa; minäkin olisin vielä joskus leikin vuoksi pannut, mutta ei isäntä ole antanut lupaa. Tule Littu vielä vähäsen hinkkaamaan tuosta, minä heitän vettä."

Littu meni ja pyhkieli luudalla, niin että risut lentelivät.

"Se langalla kulkukin", jatkoi Hessa pakinaa toisessa loukossa, lattiaa vedellä virutellen, "sekin on niin hävinnyt, että ainoastaan pikkupojat enää sitä varten kyliä kiertävät."

"Niin se on, ei nyt jouluna tiedetäkään kuin viinasta. — Eiköhän se nyt jo riitä, Littu, näyttääpä olevan jo valkonen. Ota nyt ja pyyhi vesi tuonne muurin viereen, kyllä se sieltä pääsee valumaan, kun tein sinne reiän."

Lattian lopullista huuhtomista jatkettiin nyt niin innolla että pakina joulusta keskeytyi. Mutta emäntä otti juhlaristin uudelleen puheeksi. Kehui, että hän oli sen useinkin tehnyt itse ja toisinaan piiat. Mutta ei nyt ollut itsellensä aikaa ja ettei hän olisi muita pyytännyt nytkään, jos vain olisi ollut aikaa, mutta kun ei ollut. Hänen mielestään ei joulu muuten joululta tuntunutkaan, jos ei edes jotain näkyväistä merkkiä ollut, esimerkiksi sellaista kuin juhlaristi.

Turhaan eivät nämät puheet menneetkään: piiat vihdoinkin todella lupasivat ryhtyä juhlaristin tekoon,

kuitenkin enemmän halusta tehdä emännälle mieliksi, kuin uskoen itse sen juhlistavaan voimaan.

Ehtoolla sitä ruvettiin tekemään, kun suuri kantovalkea paloi takassa ja teki mieliin kodikkaan vaikutuksen. Suoria ruisolkia leikeltiin sieviksi puikoiksi ja niitä värjäeltiin aneliiniväreillä. Puikkojen läpi pujoteltiin lanka ja muodosteltiin kaiken näköisiä särmiöitä, suurempia ja pienempiä, jotka jollain tavalla järjestettyinä ripustettiin kattoon. Kratu- ja maalipapereista valmistettiin ristin hetaleihin kukkasia.

Ei tämä hetaleinen koriste mikään risti ollut, pikemmin sitä olisi saattanut ruunuksikin sanoa. Eikä sitä yhdessä illassa valmiiksi saatu, sillä siinä olikin liiemman työtä kuin Littu oli luullut ja Hessa olisi viitsinyt tehdä. Mutta sellaista työtä sopi vielä aattoehtoolla jatkaa.

Tehtäviä oli muutenkin aattopäivälle kasautunut kaikellaisia, niin että päivä täytyi jo tavattoman aikaisin alottaa.

Jo puoli kahden ajoissa renki Jussi ja poika Jaska ylisängystä alas hiipivät, aikoen muilta salaa lähteä heinään. Mutta ei auttanut, hereillään oli emäntäkin. "Aikuisiapa pojat nyt ovatkin", hän virkkoi. "Entä äiti on kuullut", äännähti Jaska. Tuntui oikein harmilliselta ja varhaisen lähdön into haihtui, kun ei salaisesti päässytäkään lähtemään.

Vaikka tämän kautta syntyikin hienoa melua, niin isäntää ei se olisi ollut kuitenkaan tarpeeksi hereille saamaan. Mutta asiat vaativat, että hänetkin piti saada pystyön. "Nouse kaupunkiin!" sanoi emäntä ja tuuppasi kylkeen.

Monien venyttelemisten perästä isäntä vihdoinkin kämpäsi lattialle, kun oli pojilta saanut varman vakuutuksen, että kello jo kolmattaan kävi. Ei ollut ukko ensinkään joulutuulella. Kovin tuntui rasittavalta yösydännä, niin hirmuisen varhain, matkaan lähteä. Oli kauhean kylmäkin, oikein tahtoi jäätyä silmistä juokseva vesi tallissa käydessä, miten sitte kaupunkimatkalla! Tuvassa oli herttaisen lämmin ja makaajat kuorsasivat niin makealla nuotilla, kiusalla kuorsasivat. Isännän pisti vihaksi. Kun olisikin saanut käydä vain heinässä, kuten toisetkin, niin olisi se ollut jotain... Eihän siellä viivykään kuin 3 tuntia korkeintaan. Penkille loikomaan näkyivät pojat vetäytyneen, kun liian varhaista oli omastakin mielestä.

Jo toivoi isäntä, että olisi vielä edes yksi päivä jälellä joulun tuloon, niin sopisi kaupunkiin menoa lykätä. Mutta eihän se nyt käynyt päisin. Joulukuusi tuli, eikä ollut viinanmärkää kotona, jos ei tahtonut lukuun ottaa kamfertiiviina-nokkaa, jolla emäntä ilmanmuutosten edellä sääriänsä voiteli.

Tämän tiesi ja muisti isäntä varsin hyvin, ja tallissa käydessään mutisi itsekseen:

"Olisikin ollut nyt edes yksikin kunnan ryyppy, niin se olisi ollut jotain ... olisi saanut siitä vähän parempaa kuraasia. Mutta mistä otti!"

Vähäisen sentään isännän apea mieli virkistyi, kun tallista tupaan tullessaan näki, että emäntä käskyä odottamatta oli noussut ja pannut kahvipannun tulelle. Muijan rakkaus miestä virkisti. Ja kun oli kupillisen juoduksi saanut, oli kuin toisilla vesillä pesty. Pojat vielä menivät hevososen asettamaan, ettei sitäkään tarvinnut itse tehdä, — sai vain kinttaat kädessä ulos mennä. Ukko tuli niin tyytyväiselle mielelle, että tuvasta lähtiessään vähän viheltelikin. Jaskan sydän sätkähti riemusta, kun tuon kuuli. Oikeinhan hänen sopii nyt pyytää vaikka mitä tuomaan.

"Tuokaa isä mulle mäkivyöt", hän virkahti ja henkeänsä pidätellen odotti mitä vastataan.

"Noo", sanoi isä, "kyllämähän katson".

Äänestä päätti Jaska, että hyvässä toivossa sopii olla. Pitää kiusata vielä, ettei kovin huonoja toisi!

"Tuokaa vähän hyvänmoiset, isä."

Isän ei ollut tapana paljon turhia pälpättää, eikä hän tuohonkaan mitään vastannut. Poikako isälle komenteeraamaan kelpaa, minkälaisetkin ne pitää olla!

Jo kello 4-ajoissa oli Oja-Pappalassa jokainen jalka kenkinyt aaton kaivattua vastaanottoa varten.

Talon nuoremmat perilliset, joiden iät olivat 6, 8 ja 11 vuotta, sekä nimet nuorimmasta vanhimpaan: Hemmu, Ville ja Ellu, tunkeilivat paitasillaan takan luona.

"Mitähän ne kakaratkin siinä nyt jo ylhäällä kukkuvat!" tiuskui Littu kyllitellen, kun pojat häiritsivät muka hänen askareitaan. Pojat riitelivät vastaan, mutta tulivat sen verran tolkkulle, että pukivat vaatteet päällensä. Hemmu haki loukkokaapista punaiseksi värjätyn sianrakon. Nyt toisetkin sen muistivat, kun Hemmulla näkivät. Siis yhteinen ryntäys Hemmun niskaan. Vaan lujasti piti tämä puoliaan: kyyristyi

penkinloukkoon kaluansa suojellen ja äitiä huutaen. Toiset jo pelosta hellittivät takin kauluksesta nykimästä, ennenkuin äiti ehtikään joukkoon huutamaan ja pieksua lattiaan lyömään. Yksin sai Hemmu oikeuden ensimmäisenä katsella miten värjäys oli onnistunut ja sitten sovittamaan lampua sisään. Sovinnon miehinä, kun toisetkin nyt lähestyivät eivätkä Hemmun kädestä lyhtyä pois tahtoneet, ruvettiin yksissä ihmettelemään rakon ihmeellistä loistoa. Pihalle olisivat vieneet, että oikein olisivat nähneet miltä se pimeässä näyttää. Mutta sitä ei äiti sallinut. "Vai aattona jo lyhtyjä pihalle ... tietäkää huutia!" Piiatkin sekautuivat samaan suuntaan huutamaan ja pojille ilvehtien nauramaan. Nämä taas olivat yksimielisiä siitä, että piikain ei tarvitsisi puhua mitään ja sen he sanoivatkin, kun äiti sattui pihalle menemään. Mutta piiat ne vain nauroivat ja pilailivat. Tuo oli niin vihaksipistävää, että pojat alkoivat tehdä kaikellaista kiusaa ja äkeä mieli haihtui vasta kun päivä valkeni.

Aivan paraiksi ehti isäntäkin juhlakaloille kotiin. Kovin saivat pojat aprikoida, mitä isän matkavakka sisälsi; sormet tahtoivat syyhyä sen avaimiin. Mutta isän tahto oli, että saunasta tultua vasta.

Aterialle ruvetessa isäntä vanhan tavan mukaan jakoi jokaiselle ruokaryypyt ja emäntä vesissä silmin puhui muutamia painavia sanoja ja arveli lopuksi: "Ei tiedä rakkaat ystävät, kutka meistä vielä tulevana jouluna ovat yksissä joulukaloilla, ei tiedä vaikka monikin meistä siksi jo silmänsä kiinni painaa. Moni on meidänkin pitäjäästä sitte viime joulun silmänsä kiinni painanut, tehnyt sen mikä meillä on vielä tekemättä."

Mutta tuota ei Hemmu näyttänyt ehtivän ajatella. Hartaasti paloi silmänsä lautaselle, jonka päällä isänsä irrotteli lihaa turskan pyrstö-nikamista. Ja kun perunat vadissa kuluivat ja pohjalta tuli näkyviin toisiakin turskan pyrstöjä, niin niiden kimppuun pojat kahvelinsa kilvalla kiidättivät. Kova syntyi siinä pengastus, oikein kahveli-sota. Mutta isä ja äiti sekaantuivat huutamalla hillitsemään.

"Hemmu ottakoon", sanoi äiti.

Koreasti noppasi Hemmu osansa ja katseli viattomasti veljiään, jotka rumasti mulkoilivat, kun yksi vain kaikki arpavärkit sai.

Mutta saunaan valmistauduttaessa poikain mielestä viimeinenkin äkeys haihtui, kun eivät piiatkaan enää mitään kiusaa tehneet, vaan rauhaa näkyvät haluavan, koska niin leppyisästi puhuivat.

Kun piiat tulivat vettä saunaan viemästä, niin miehet suurimmasta pienempään riisumaan ryhtyivät ja sitten kovalla lipetillä saunaan litkaisemaan. Jälestä seurasi vaimoväki. Vähän päästä noreain haudottujen vihtain raksuttava huhkina rupesi kuulumaan matkan päähän saunan ulkopuolellekin. Ja miesten päät, jotka tavallisesti vain suuremmiksi juhliksi pyykittiin, saivat sitten osalleen aimo saipua-pesun. Mutta nuoremmille pojille tämä temppu oli kova kärsivällisyyden koetus, oikea loukkauskivi. Itku pääsi, tuommoinen haikea valitusvirsi, kun piiat muka kiusalla saipuata silmiin syytivät ja niin riivatusti tukkaa repivät. Apua ei nyt tullut äidiltäkään ... valituksia kun vain turhaksi urajamiseksi arveli. Mutta kyllästyivät piiat vihdoon kiusaamiseen, huuhtoivat vedellä pois saipuan päästä ja kasvoista. Kehuivat että pää on nyt kuin pesty kantele. Äiti piti puheena, että sauna on niinkuin kirkko – verrannollisessa merkityksessä.

Tyyni ja rauhaisa oli kaikkien mieli kun saunasta tupaan tultiin ja hiljaksensa pyhävaatteisiin pukeuduttiin. Sitä vielä suuressa määrässä lisäsi kirkonkellojen juhlallinen kaiku, joka rupesi kuulumaan. Poikain mieli ei kuitenkaan vielä ollut kehittynyt tuollaisesta juhlallisesta hiljaisuudesta ja sen synnyttämistä mielikuvista nautintoa saamaan. Se kävi raskaaksi heille ja mieli paloi tyydytystään saamaan toimeliasten leikkien riehunnasta. Jo alkoi ulos hiipiä Ellu, ja Villen aikomus näkyi olevan seuraa tehdä, mutta...

"Istukaa paikoillanne jokainen", sanoi isä, "ja veisataan tässä muutama juhlaviisi".

Käskey oli nuorten mielestä tukala. Olisikin isä vain yhden virren veisaajia, niin mielellänsähän tuon, mutta kun tuntikausia.

Sen tiesivät he vanhastaan.

"En minä ainakaan osaa yhtäkään jouluvirren nuottia", rupesi Littu tunnustamaan siinä kun hiljaa oltiin ja isäntä virsiä valikoi.

"Veisaat mukana, kyllä isäntä osaa", sanoi Hessa. Hän ei ollut enää juuri eilisiä laisia, osasi siis vakavammin ja sovittelevaisemmin asioista ajatella.

"Ei niiden kaikkein nuotteja lie kukaan osannut", alkoi isäntä kirjaa selaillessaan harvakseen sanoa. "Tuo Kantolais-vainaja, joka oli oikein iso veisuumies, veisasi niitä useita samalla nuotilla, ja niin minä olen kuullut lukkarinkin tekevän. Olen minäkin ne aina päästä päähän näin joulunaikoina veisannut, kuinkahan nyt sitten käynee ... vieläkö osannen monenkaan nuottia."

"Mitä nuotista", liittyi emäntä puheeseen, "ei Jumala katso nuotin taitoon, enempää kuin hän katsoo ihmisen muotoonkaan. Se on vain pääasia, että veisataan uskolla ja sydämen yksinkertaisuudessa, luottaen siihen että Jumala veisaamisen kuulee."

"Hmm", pani Jaska, ylähuulta viisaan tavalla kiertäen, "sopivampi on lukea virret, kuin väärällä nuotilla ja huonolla äänellä veisata. Kun toisentuvan äijäkin veisaa, niin en minä ainakaan ikänä saata olla nauramatta. Se on vasta mölyä se."

Äiti oikein suuttui:

"Ole siinä, muutama, ilvehtimättä ja veisaa itse jos osaat! Kun kerta on kansakoulussa kaksi talvea kulkenut, niin pitäisi sitä edes juhlavirret osata, mutta mitä!"

"Taidan helposti jos tahdon."

"Eipä tuota taitoa ole koskaan kuultu. Vaan jos taidat, niin koeta nyt."

"Älkää nyt riitaa haastako, tänä rauhan ja sovinnon juhlan alkupäivänä", rupesi isäntä suhdittamaan. "Ei se koira oravia hauku, joka riidalla metsään viedään, eikä meidän Jaakosta ole veisaamaan. Suutansa hän kyllä osaa repiä ja muilla ilvehtiä."

Isäntä puhui lempeällä vakavuudella ja syyllisyyden tunto pakoitti Jaskan punastuen lattiata katselemaan.

"Te muut", jatkoi isäntä, "te jotka vielä pidätte edes Jumalan sanan kunnialla, ottakaa kirjat ja veisataan nyt tuosta, Lauluja nyt laskekaam'. Ei Jaakon tarvitse", hän lisäsi suurella lempeydellä. Mutta se viilteli poikaa luita ja ytimiä myöten. Jaska tunsu mielessään, että hän olisi ollut iloisempi, jos olisi saanut tusinan keskinkertaisia korvapuusteja. Ja vaikutti tuo puhe muihinkin, renkiin ja piikoihin, niin että he ikäänkuin todellisella mielihalulla ottivat virsikirjat.

Jaska oli loukannut vanhempainsa pyhimpiä tunteita kovasti ... kovasti, kaikki nuoret sen nyt huomasivat vasta, kun isännän ääni oli niin lempeä...

Ja sydämet herahtivat vastaan ottamaan...

Veisuu kesti toista tuntia. Pikku pojat melkein heti alussa rupesivat torkkumaan. Toisetkin jo lopulla alkoivat haukotella, yskähdellä ja äänet rupesivat karmeasti karisemaan. Alkoi käydä yksitoikkoiseksi ja tunteet kangistuivat.

Sydän painui kiinni...

Isäntä yksin raittiisti jaksoi, näkyi veisaavan kuin tavan vuoksi.

Vaan eihän sitä kukaan paljaan tavan vuoksi veisata viitsi! Oja-Pappalainen ei itse ainakaan veisuustaan niin ajatellut. Hän huomasi kaikki haukottelemiset ja muut väsymisen merkit, mutta se ei ollut hänen vikansa, jos ei jumalansanan vaikutus pystynyt. Jotain surun sekaista hän mielessään tunsu. Ajatteli että kovan paatumuksen kahleissa ovat nämä nuoret. Mutta sitten hän mieleensä johdatti, että eihän se hänen vikansa ollut, jos ei sana vaikutustaan tehnyt muihin, kun hän itse vain veisasi sydämen yksinkertaisuudessa.

Hän veisasi ja veisasi. Näki ympärillään kaikellaisia väsymyksen merkkejä. Hyvää hän tarkoitti.

Täytyyhän sitä nuortenkin kuunnella ja sen ohessa voi aina jotain muistiinkin jäädä. Mahdollista kyllä, että voisi tälläkin hetkellä siemen sydämeen pirahtaa ja ruveta siellä itämään.

Emäntä ajatteli samaan suuntaan, vaikka itsekin väsymystä tunsu.

Vihdoin yskä isännän keskeytti, ääni alkoi tulla niin karmeaksi, että täytyi lopettaa.

"Joo'o", huokasi emäntä, kirjaa kädestään pois pannessaan, "kyllä se on kallis paikka."

Mutta nuoret eivät pystyneet nyt ajattelemaan sitäkään. Sydämet olivat kadottaneet äskeisen eloisuutensa, tunteet ja tajut olivat kuolleet. Tuntui vain niin kummallisen painavalta koko olo.

Isäntä itse istui totisena ja miettivän näköiseriä vähän aikaa, pani sitten piippuun ja lähti astelemaan sivupenkille seisomaan tuetun 10 kannun vetoisen viina-astian luo.

"Hakekaapa nyt kukin pullojanne", hän sanoi, "taitaa tässä pitää ruveta tuota elämän-öljyä jakamaan".

Jo pääsivät liikkeelle poikainkin ajatukset.

Hauskoin mielin kantoi kukin esiin pullojansa. Parhaiksi iso makkarasarvi pistettiin astian läpeen, vuorattiin se ympäriltä voilla, ettei luvattomasti pisaratakaan maahan tipahtaisi. Jakamisen tarkka toimitus alkoi. Vakavana isäntä kaateli tuopinmittaan, jota isossa kivivadissa pidettiin, ettei ylitsevuotaissa hukkaan menisi. Jussi ensin osansa sai, kannua kaksi, ja poika Jaska kolme. Litulle kaksi puolentuopin pulloa täytettiin ja Hessalle samoin tuoppi pantiin neliskulmaiseen siniseen pulloon. Täyteen pantiin emännänkin tuopinvetoinen karahvi ja loput isäntä norotteli omiinsa, kahteen päänkokoiseen pulloon.

"Siinä se oli kahdeksan kannua", sanoi isäntä. Kukin rupesi pullojansa korjailemaan.

"Kyllä on nyt laketta", rupesi Jaska ihastellen, pullojansa silmäillen sanomaan.

"On sinulla", tunnusti Jussi, "mutta minulla on melkein liian vähän; rupean jo katumaan, etten tuottanut kolmea kannua".

"Saahan sitä lisää jos loppuu", lohdutti toinen.

Emäntä katsoi hyväksi sekaantua myöskin puheeseen.

"Voi poika parat", hän sanoi, "kyllä on jo juomista tuossakin nuorille pojille... Ettehän nyt sikain tavalla ruvenne juomaan, vetämään kuin taivaankaaret."

"Paljonkohan sitä nyt sitten itseltä menee, mutta kun pitää antaa muille. Tulee suuria poikajoukkoja, niin ei siinä potullinen ole suuri herra."

"Käskee juottaa suuria joukkoja! Siinä on kyllä kun ryypyn antaa parhaille tuttavillensa", arveli emäntä.

"Kyllä tämä viina ainakin kestää", kerskui Hessa ja Littu sanoi samaa, mutta emäntä vakuutti asiassa varmana:

"Kyllähän Hessian voi kestää likelle tulevaa joulua, mutta Litulla on tuskin pisaraakaan enää viikon kuluttua. Pojille menee ja yrkämiehille, vaikka paljonkin olis."

Mutta Ellun 11-vuotisessa mielessä liikkui kateellisia tunteita, kun muut saivat pulloja ominaan talteensa viedä, eikä hän yhtään. Toiskan Rikulle oli hän kuullut puolituoppia annettun. Pienempikin oli Riku, ja nuorempi, ainakin kuutta viikkoa... Mutta se onnellinen olikin ainoa poika kotonaan. Ellu tunsi, että itku pakkasi. Kovin teki mieli mennä isältä pyytämään, mutta ei uskaltanut ... olisivat kohta perässä olleet toisetkin, Ville ja Hemmu ... eikä annettu olisi kuitenkaan yhdellekään, jos kaikki olisivat pyytäneet. Mutta kun isä otti vihdoin matkavakan avaimet ja rupesi lukkoa auki yrittämään, niin Ellunkin mieli kääntyi sinne päin. Jaskan sydän rupesi takuttamaan taajemmin, kun mäkivöitä muisti. Vihdoin juonikas lukko aukeni, ja isä heitti ensimmäisenä nastoitettut mäkivyyöt ja kiiltävän setolkan Jaskan eteen.

"Tuos' on", isä huolimattomasti, noin vain sivumennen sanoi, ikäänkuin tuollaisten kalujen osto olisi hänen mielestensä ollut vain jokapäiväinen asia.

Jaska otti hitaasti hevospuetit käteensä, tahtoen hänkin näyttää pitävänsä asiaa jokapäiväisenä, mutta huulet väentyivät itsepintaisesti mielihyvää ilmaisevaan nauruun. Muiden ihmettely oli julkisempaa.

"Komeat", sanoi Hessa kyllyiksi katseltuaan.

"Niin kovin", todisti Littu.

"Liiaksikin komeat meikäläisille", lisäsi emäntä.

"Onpa kyllä", tunnusti isäntä, piippuaan kaivaen, "mutta kun ne nyt muutkin niitä laittavat sellaisia, niin ajattelin, että saapa tuota nyt meidänkin pojalla olla, öhö ... öhöm..."

"Niin hyvinkin", huusi Littu vikkelaan ja makeasti, "kun Löppölän Herkollakin on, niin tottahan silloin saa Oja-Pappalan Jaskallakin olla."

Asianomaisten meni tuosta mieli hyväksi.

"Ei meidän kannattaisi niin", sanoi emäntä nöyrästi. Se tahtoo sanoa: Meidän tuota nyt kannattaa, mutta toista se on monen muun, erittäinkin Löppölän.

Piiat ymmärsivät yskän. Liekö vihollinen kuiskannut asian oikein karvalleen Hessian korvaan, kun tämä rupesi panettelemaan:

"Sitä oikein saa ihmeellä ihmetellä, että sellaisetkin kun Löppöläiset ostelevat niin kalliita, vaikka on niin paljon velkaa. Toista se on sellaisten, joilla ei ole velkaa."

Mutta emäntä ryhtyi puollustamaan Löppöläisiä:

"Mitä se nyt sitten on... Kyllähän sellaisten aina kannattaa, kun ei ole lapsiakaan muuta kuin kaksi. Toista se on tässä muiden, joilla on useampia tenavia." Se tahtoo sanoa: Paremminkin tässä meillä tullaan toimeen kuin Löppölässä, vaikka meillä onkin enempi lapsia.

Ja sitä suuntaa sitten keskustelu meni hyvässä ystävydessä.

Ellukin oli vähäksi aikaa asiansa unohtanut, kun tuossa muiden muassa uutuksia katseli ja isä renikoita tuliaisiksi jakeli.

Mutta sitten taas haikea mieli valtasi, kun näki isän pullojaan taka-lautaselle nostelevan, eikä ollenkaan näkynyt ajattelevan Ellun viinan tarvetta. Toiset veljet tekivät arpamauruja turskan pyrstönkamista ja saivat siitä huvinsa. Ellua ei sekään hauskuttanut, hänellä oli tärkeämmät huolet.

"Onko teillä edes sellaista lankaa joka kestää?" kysyi emäntä ja meni katsomaan poikain työtä.

Näytettiin hienoa ompelulankaa.

"Ei se kestä mitään. Odottakaa, minä tuon." Äiti vei paksua kenkälankaa.

Isäntä meni ulos aitanavain kourassa. Ellu seurasi, seisautti porstuan ovipieleen, kurkisteli sieltä mitä isä toimii ... uskaltaiskohan puhua?

Isä tuli jo aitasta ja toi lakkinsa täynnä ohria, jotka, Ellun suureksi ihmeeksi, kylvi lumelle risuläjän viereen, missä parvi puheliaita varpusia tepasteli. Isäntä poistui. Varpuset lensivät kylvökselle. "Tiu, tiu", sanoivat ne ja nähtävällä mielihyvällä poimivat jouluherkkujaan.

"Annatteko te ohria tiukkusille?" kysyi Ellu ihmetellen isän selän takana. Isä sävähti ja kääntyi taaksensa katsomaan.

"Ka, Elluko se olikin", hän virkkoi ja jatkoi sitten: "Niin, ohria annan tiukkusille. Muista sinäkin, kun mailmassa kasvat ja itse isännäksi tulet, että aina jouluaattona annat ohria tiukkusille, niin eivät kesällä syö pelloitasi."

"Mistähän ne kesällä tietävät, mikä meidän ohramaa on?"

"Kyllä ne tietävät, linnut."

"Mutta jos kaikki ihmiset kylväisivät niille ohria joulu-aattona, niin eivätkö ne söisi kenenkään ohrapelloilta?"

"Luultavasti eivät."

"Mutta mitähän ne sitten söisivät?"

"En sitä tiedä. Luultavasti ne jotain muuta söisivät."

"Mutta jos söisivät sitten rukiita ja kauroja?"

"Niin, no, ei suinkaan ne niitäkään... Kylläpä ne aina löytäisivät muuta ruokaa." Isä rupesi pois menemään.

Hyvällä tuulella näytti isä nyt Ellun mielestä olevan. Poika rohkaisi itsensä ja kuiskasi:

"Isä!"

"Häh?" Isä kääntyi takaisin. Ellua taas pelotti ... jos isä kieltäisi, tiukka kun on asioissaan.

"Mitä nyt?" isä uudelleen kysyi.

"Toiskan Rikkukin on saanut juhla-viinaa. Saanko minäkin?" Ellun kasvot kääntyivät alaspäin, sormi meni suuhun ja varkain vakoeli silmä vastausta isän kasvoista.

"Juhla-viinaa!" matki isä pitkäänsä huudahtaen. "Onko Rikku sitten saanut juhla-viinaa?"

"On puolen tuoppia, ja Takatalon Jaska samoin."

Isä katseli miettien ja vakavasti poikaa.

"Mutta mitä sellaiset kakara-nallikat viinalla tekevät?"

"Niin", äänteli poika, "tekevät ne."

"Hm ... jos se niin on, että niille muillekin niin... Mutta mitä sinä sillä teet?"

"Annan toisille. Me menisimme tapanille."

"Ei se ole oikein", hän sanoi, "antaa viinaa sellaisille, mutta kuinka mä hänen nyt näen, niin annan sitten jos annan".

Erottiin. Ellulla oli nyt jo toivoa ja iloisen näköisenä nuolasi hän ylihuultansa ja maiskutti suutansa, ikäänkuin viinan esimakua maistellen. Mielissään juoksi hän tupaan, näki siellä Hemmun ja Villen mauruilla arpovan. Niiden kimppuun siis. Maurut hän leikillä riipasi niin että nuora katkesi ja kaikki pirahtivat ympäri lattiaa.

Ellua nauratti, mutta toiset itkivät ja kantelivat äidille. Tämä tuli ankaran näköisenä tutkintoa pitämään. Pari sievää käsipaukkaa sai Ellu päähänsä, ja pääsi sillä, kun kertoi, ettei hän lankaa niin löyhäksi luullut.

Isäntäkin tuli tupaan ja asettui virsikirjan kanssa pöydänpäähän. Hyvin hiukan, vaan paljon sanovasti vilkautti hän silmiään Jussin ja Jaskan puoleen, jotka toisessa päässä pöytää tammea pelasivat. Pojat ymmärsivät, lykkäsivät lautansa syrjään. Latasivat piippunsa asianmukaisessa järjestyksessä ja asettuivat rauhassa kuulemaan veisuuta. Lyhyitä väliaikoja lukuun ottamatta kestitkin se nyt myöhäiseen iltaan. Vaikka ei tänään enää mikään varsinainen työpäivä ollutkaan, niin täytyi piikain kuitenkin ryhtyä valmistelemaan juhlaristiä. Kaunis siitä tulikin, niin että emäntäkin kehui.

Ilta joutui ja pikkupojat rupesivat harmitellen riisuutumaan, kun ei mitään joululahjoja näkynyt. Hemmu ahdisti äitiä, otti oikein kovalle, mutta mitään ei tämä tunnustanut itsellensä olevan.

Yläsänkyyn pojat jo kiipivät. Silloin ovi hiljaa avattiin raolleen ja kuului huuto:

"Hemmulle!" Lattialle poukahti pieni mytty.

"Villemulle!" Mytty myös.

"Ellulle!" Samoin mytty.

Kova tuli pojille kiire alas myttyjen kimppuun. Ja myttyissä löytyi 5 pennin vehnäs-ukko ja uudet vanttuut kussakin.

II.

Jo anivarhain joulupäivä-aamuna killui punaiseksi värjätty rakko Oja-Pappalan kaivovivun huipussa ja loisti veripunaisella valolla. Hemmua se kaikkein paraiten miellytti ja aina saunanovelta asti hän sitä meni huviksensa katselemaan.

"Se, se on ylhäällä!" hän huusi toisille pojille, jotka saunanorsilta alas väänsivät toista syltä pitkää tervasalamppua.

"Mitä se, mutta täällä se äijä on!" huusi Ellu saunasta. "Näettekö pojat voimaa! Yksin otan tuosta orren päästä olalleni ja tuon sinne lattiaan." Raskas oli kuitenkin kantamus ja kovin tutisivat Ellun sääret kun ensimmäiselle tikkupuikolle astui ... ja lunistui. Kovalla ratinalla tuli tervas-lamppu lattiaan ja Ellu mukana.

"Ai, ai", hän rupesi valittamaan ja taisi kirotakin. Villellä melkein sentään oli suurempi hätä, huusi niin että Hemmukin riensi ulkoa sisään.

"Ellu, kävikö sun hyvin huonosti?"

"Kun luisti jalkani, eikä tuo mikään raskas ollut." Ellun kävi vihaksi, loukkautumisesta ei auttanut ollenkaan huolia.

Yksissä miehin lamppu kannettiin pellolle vähään matkaan kartanosta maantien viereen. Tuli

pistettiin latvaan ja pian syttyivät kuivat tervakset vireästi palamaan. Hauska oli siinä temmeltää valkean hohteessa hangella. Joukko kylänpoikiakin keräytyi, meteli ja rähinä kasvoi. Kirkkoväkeä ajoi ohitse kovalla vauhdilla ja kulkusten helinä täytti ilman. Toisillakin pojilla oli kotinsa läheisyydessä samallaisia tervaslamppuja ja niitä katselemaan miehissä mentiin. Kirkkoonkin meno oli pojilla ollut mielessä, mutta kovin kului aika hupaisesti, niin että unohdettiin aikanansa sitä varten kotiin mennä. Joulukirkko kynttilöineen muistui vihdoinkin Hemmun mieleen niin elävästi, että tervaslampujen ja toverien viehätyksessä kadotti kaiken merkityksensä.

"Et sinä ehdi enää. Aikoja sitten ovat isä ja äiti jo menneet", sanoivat toiset. Ei Hemmu sitä uskonut, kotiin tahtoi lähteä katsomaan.

Mutta rakkoa ei näkynyt enään, ei mitään punaista kiilunut kaivon vivun nenästä. Hemmu koetti jo sitä tirkistää, mutta ei mitään. Juoksun päästi poika matkaan ja itkukin pakkasi. Tupaan ryntäsi hän kovin läähättäen.

"Missä mun lamppuni on?"

"Paloi", sanottiin. Se väänsi pojalta itkun. Isä ja äitikin olivat jo kirkkoon menneet ja Jaska lähtenyt kyytiin.

Ikävästi kului kirkkonaika pojilta. Kun isä ja äiti tulivat, niin tuotti se vähän vaihtelevaisuutta, kun äiti näkemänsä kirkosta kertoi. Mutta sekin huvi oli pian ohi mennyt ja ikävä rupesi taas tulemaan, kun yleistä tapaa seuraten ei koko joulupäivänä saanut kylään mennä.

Muutkin näyttivät väsyneiltä. Nuoret loikoivat sängyissään ja koettivat nukkumalla päivän loppuun päästä.

Isäntä yksin viljeli kirjaa koko päivän; kun väsyi veisaamaan, niin rupesi lukemaan. Emäntä koetti veisuussa ulkomuistilta joukkoon hyräellä. Mutta takkakivellä kun istui, niin siinä oli niin rauhaisaa ja väsyttävää että toisinaan torkahti.

"Kyllä kai siinä on perää", hän unisena haukotellen rupesi jälkepuolisen sanomaan, "että joulupäivä on jo kukon askelta pitempi kuin muut syyspäivät".

Isäntä pani pois kirjan, haukotteli, iski piippuun ja kävi ikkunasta maantielle tirkistelemään, eikö jo edes ketään syntistä liikkeellä näkyisi. Ei näkynyt, rauhaisaa oli kaikkialla, niin juhllaisen hiljaista.

"Saa nähdä", hän sanoi, tehtyään tuon havainnon, "meneekö tämä joulu nyt näin sievästi loppuun asti... On niillä sentään vielä vähän jälellä kristillistä häpyä, etteivät joulupäivänä lähde kuleskelemaan."

* * * * *

Toisena joulupäivänä tiesi Jaska jo aikaisin harmitella tämän päivän liiallista lyhyttä, toivoi että se olisi puolta pitempi ollut.

"Mitä varten?" kysyi Littu.

"Että paremmin olisi aikaa ryypätä."

"Kun on juhlaa kaksi viikkoa, niin kyllä siinä on aikaa."

"Ei ne ole enään muut päivät Tapaninpäiviä."

Nuoret kävivät tänään kirkossa. Sieltä tullessa ei pojissa ollut enään makuuhalua, ei mitään uneliaisuuden merkkejä. Sitä vastoin alkoivat he hankkiutua tapanille lähtemään. Oikein pulskaksi tahtoivat pojat itsensä pyntätä: pestä kädet ja kasvot saipua vedellä ja pukea verkavaatteet päälle.

Jaskaa auttoi äitinsäkin, ainakin vaatteiden haussa. Jussin täytyi yksin valmistuksistaan huolta pitää, itse etsiä joka liuskan, hänellä kun ei ollut äitiä.

Hiuksiansa Jaska kampasi, silitteli.

"Onko tuo jakausta suoraa, äiti?"

"Ei oikein ... annas minä..." Äiti otti luukahvelin pöytälaatikosta ja toimitti sen avulla jakauksen suoraksi. Sitä tehdessään alkoi sanoa:

"Älkäähän nyt lapsikullat kovin ryypätkö, nuoret pojat."

"Hmm", pani Jaska ylenkatseellisesti. Eihän hän enään mikään lapsikulta ollut, tuommoinen nuori

poika, joka ei olisi itse tietänyt, kuinka paljon ryyppää!

"Ei suinkaan varoitus liiaksi ole", sanoi Jussi, "kun toisinaan tahtoo tulla vähän liiaksikin ryyppätyä".

"Niin tokikin!"

"Hmm", pani Jaska uudestaan... Jussi puhuu äidin kanssa mielin kielin...

"Mennään nyt jo." Jaska alkoi kävellä ulospäin ja Jussi seurasi. Isäntä tuli tallista ja väänsi päätä pojille sanoessaan:

"Tietäkääkin kulkea kunnialla, ettette siaksi juo itseänne."

"Nooh!" kuului poikain vahva lupaus ja portin takana päästi Jaskalta oikein naurahdus, kun ajatteli varoituksia joilla oli matkaan evästetty ... ikäänkuin ei itse jo tietäisi mitä tekee... Pyh! ... varottelevat kuin mukuloita!

— Ellu tuli juosten hohuuttaen iltapäivällä kylästä kotiin.

"Mikä nyt on?" kysyi äiti ja isäkin näkyi häntä kysyväisesti silmäilevän. Poikaa vain hohuutti ja nauratti, sana näkyi suusta ilmoille pyrkivän, mutta Ellulla ei tahtonut olla uskallusta sitä laskea.

"Sano, mikä on?" isä kiivaammin kysyi.

"Toiset menivät Tapanille", sai poika häveliäästi vihdoinkin sanotuksi.

"Tapanille! Tuollaiset naljuksetkinko?" äiti ihmeissään kyseli.

"Niin."

"Ja pitäiskö sinunki mennä?" kysyi isä ivallisesti myhäillen.

"Ne toiset niin tahtovat joukkoonsa, että..."

"Ja onko niillä kaikilla viinaa?"

"On ... melkein jokaisella."

"Onko niitä montakin?"

"Ainakin seitsemän ja jos minäkin pääsisin, niin ainakin kahdeksan."

Isä kuunteli naurussasuin, mutta äiti rupesi huutamaan:

"Ei ajattelemistakaan sulla! Vai kakaratkin! Missä Hemmu ja Ville ovat?"

"Tuolla ... lymmysillä."

"No ei mihinkään se sovi, että tuollaisille nallikoille jo viinaa annettaisiin! Ota kirja kätees, muutama... Kylläpä nekin ovat vanhuksia, jotka viinaa antavat tuollaisille. Varmaan Hemmu ja Villekin tahtovat, kuinkas muuten?"

"Ei Ville ja Hemmu tiedäkään, että minä... Minä niiltä karkasin", muistutti poika asiallisesti.

"Vaikka, mutta ei!" vakuutti äiti.

"Kaljaahan ennenkin ovat tuollaiset ryyppänneet", muistutteli isä.

"Kaljaa", matki poika, "mitäs siitä että ennen".

"Tukitko suus!" Äiti löi jalkaa lattiaan. Häntä rupesi jo pelottamaan, että isä ehkä myöntyisi pojan ruikutuksiin.

"Onpa Jaskallakin ollut monena jouluna, ja kun niillä toisillakin on, jotka ovat nuorempia kuin minä... Enkä minä Villelle ja Hemmulle sanoisi ... yhy... Ja kun isä lupasi, yhy..." Poika antoi pakoittavan itkun nyt vapaasti tulvata.

"Isä lupasi", matki äiti ihmetellen, "oletko sinä luvannut tuolle?"

Isä ei katsonut tarpeelliseksi vastata mitään äidille. Toimessaan hän vain, ikäänkuin äidin puhetta huomaamatta, ryhtyi vakavasti keskeyttämään poikaa:

"Älä nyt siinä... Saat itsellesi tilkan. Mene sitten toisten joukkoon jos tahdot. Mutta jos juovuksiin

ryyppäät itsesi tuommainen kelvoton nallikka, niin..." Hän otti takalautaselta ison pullon ja rupesi kaatamaan pienempään.

"Ja meinaat siis antaa tuolle viinaa?" äiti harmistuneena kysyi.

"Kun lapsi saa, mitä se pyytää, niin se on vaiti", arveli isä.

"Voi tätä aikaa!" huokasi äiti. Sitten hän vielä sanoi: "Mene nyt sitten, ennenkuin ne toiset hyvät ehtivät tulla. Minä panen pullosi tuonne kaappiin, josta saat ottaa. Mutta tiedäkin se, ettet saa ryyppätä itse muuta kuin pikkuisen huuliisi panna!"

"Nooh!" Ellu lenti kylään.

"Kumma, että tuolle annoit", sanoi äiti pojan mentyä.

"Tuumailen sitä, että jos niiden vapautta kovin rajoittaa, niin ne omavaltaisemmaksi tultuansa rupeevat juomaan sitä hurjemmin. Meinaan, että kun ne pienestä pitäen saavat siihen tottua hiljalleen, niin oppivat kestäämään, etteivät koskaan sitä kovin himoksesta vedä", puolusteli isä totisena.

"Joskopahan niin olis!" huokasi äiti, "mutta minä tuumailen, ettei niille saisi antaa noin pienenä vielä, oppivat ne siitä ryyppäämään kuitenkin. Pitäisi estää kaikesta pahuudesta niin kauan kuin voi, ei ne sitten enää huoli, kun korva korvan tasalle nousee."

"Ei niistä nyt siltä juoppoja tule, minkä minä niille viinaa annan. Jos Jumala tahtoo heitä varjella juoppoudesta, niin kyllä hän varjelee", puolusteli isä tuntien täydellistä omantunnon rauhaa.

Ei ollut pitkää aikaa kulunut Ellun lähdöstä, kun jo Ville ja Hemmukin tulivat kotiin.

"Onko Ellu ollut kotona?" kysyivät.

"Oli se."

"Menikö se jälleen kylään?"

"Kuka tietää; en teitäkään tietäisi, jos ette siinä olisi." Äiti istui tuolilla takan vieressä ja tahtoi näyttäytyä kokonaan tietämättömältä asiasta. Tarkkasi kuitenkin poikain vehkeitä. Nauru rupesi hermoja kutkuttamaan, kun huomasi, että pojilla oli jotain sydämen päällä, eikä löytänyt uskallusta sitä sanoa. Äiti aavisti asian.

Vihdoin Hemmu lähestyi häntä.

"Äiti."

"Mitä?"

"Saiko Ellu viinaa?" (Hyvin ujosti.)

"Hääh! mitä sitten?"

"Villekin pyytää."

"Se pyytää itsekin!" oikaisi Ville.

"Älä valehtele!"

"Tukkikaa nyt joutuin suunne hyvät kelvottomat tahi minä..." Äiti osoitteli menevänsä loukkoon, missä luuta seisoi aina valmiina tarjoamaan suosiollista apuansa. Pojat rupesivat itkua hynkkäämään ja pyytelemään, ettei piiskattaisi. Vähäisen loma-ajan perästä, kun mielet jo olivat ehtineet asettua, uskalsi Ville taas sanoa:

"Saipa Ellukin... Ei olisi hänellekään antaa tarvinnut."

"Älä nyt Ville enää kiusaa minua sillä asialla, taikka... Isä tosin antoi Ellulle pienen tilkan, hyvin pienen, mutta Ellu onkin jo iso poika."

"Ei ole kuin kahta vuotta vanhempi," intti Ville.

"No odota edes siksi, kun sinäkin tulet Ellun iälle."

Mutta nyt oli äiti Villen mielestä jo vähän leppyneempi ja asiaan käsiksi sopi ryhtyä uudella innolla.

"Hmm", pani hän, "en minä saa silloinkaan, kun en nyt jo saa."

"Antakaa nyt äiti", rupesi Hemmukin taas kauniisti ja viattomasti pyytämään.

"Sinullekinko?" äiti kysyi.

Hemmu ei nyt mitään vastannut, mutta ujoudestansa voi päätätä, että hän sitä ajatteli.

"Antakaa nyt", ruikutti Ville.

"Olettekos nyt...!" Äiti löi pieksua lattiaan. "Kun isänne tulee, niin selkäänne saatte, ihan varmaan."

Isä tulikin juuri tupaan.

"Mistä nyt selkään luvataan?" hän kysyi.

"Mistä!" matki äiti, "viinaa nyt pitäisi olla sille kelvottomimmallekin!"

Isän tullessa ja äidin kantelemisen aikana, menivät poikain sormet suun puoleen, silmät kyräilivät tutkien, mitä isä asiasta mahtaisi ajatella.

"Jopa nyt sitten poikia oikein pyörryttää", sanoi isä matalalla passoäänellä, joka muuten tuntui olevan kovasti ankara. "Selkään!" lisäsi hän vielä.

Pojilla ei ollut uskallusta enään asiasta puhua. Sydämystyksissään istuivat he vähän aikaa penkillä vierekkäin. Lähtivät sitten ulos valittamaan, kun Ellua pidetään parempana kuin heitä.

* * * * *

Illan joutuessa rupesi kylässä poikain "tapanilla kulun" hedelmiä näkymään, joka näkemään sattui, mutta kuului kyllä sattumattomankin korviin, miten iloinen nuoriso vietti joulujuhlaa.

Kun pojat Oja-Pappalaan tulivat, ei isännän tarvinnut mennä ulos katsomaan keitä talossa oli, äänestä hän sen jo tiesi päätätä.

Eivät kulkijat olleet vielä kovin monessa talossa käyneetkään, mutta kuitenkin jo muutamat Oja-Pappalan porstuassa heittivät häränpylyä.

Kun vihdoin ehdittiin tupaan ja talonväki penkinloukkoihin soukkaa olemaan asettui, niin pojat alkoivat käyttää satunnaista isäntä-oikeuttaan: kompuroiden kuleksia kiistailevissa ryhmissä kautta puhtaaksi pestyn lattian. Kaksin ja kolmin he käsikaulassa tanssailivat ja rämisevällä äänellä, anteeksi annettavalla ylpeydellä kehuivat itseänsä ja pahaa luontoansa. Useat kyselivät isännältä ja emännältä, paheksuisivatko he tätä elämää. Tietysti eivät ne sanoneet paheksuvansa. Joukon muutamat jäsenet istuivat myöskin selväpäämpinä penkeillä ja huvitettuna kumppaliensa sukkeluudesta yhteen mittaan laskivat suosiollisia naurun hohotuksia.

Tupakkalaatikonsa toivat Oja-Pappalan pojat pöytään ja käskivät piippuun panemaan. Sitä useimmat tekivätkin yhteen jaksoon, kopistivat toisia tupakoita pois piipusta ja menivät uudestaan täyttämään, jota tehdessään varistelivat niitä vieressä olevaan kaljatuoppiin. Juomasta siten syntyi sekoitus, jota toiset halukkaasti imivät, mutta toiset suutansa vääristellen pois syljeskelivät.

Jaska ja Jussi saivat viinansa hyvin kaupaksi. Kursaileminen oli halveksittu ominaisuus, jopa siihen määrään, että joukon "etevimmat", s.o. juopuneimmat tahtoivat pari, kolme ylimääräistä ryyppyä.

Vähän nolosti kävi Jaskalta ryyppyjen kaateleminen, niin että toisinaan hiukan pöydällekin viinaa vuosi pikarin laitain yli. Isäntä ei saattanut sitä enää maltillisena katsella, kun oikein pöydältä alas rupesi virtaamaan.

"Lempojako sitä siinä pöydälle kaatelee!" hän ärjäsi loukostaan.

Jaska luonnollisesti loukkautui. Hän rupesi syrjittäin kyräilemään ja itsekseen mutisemaan. Mutta muutamat tovereista, jotka tunsivat itsellensä olevan vaikutusvaltaa, menivät isää sovittelemaan.

"Älkää isäntä suuttuko, perhana ... kun Jaska on vähä hutikas ... mutta ei haitalle ... ei ollenkaan haitalle ... kyllä sitä poikamiehet näin Tapaninpäivänä aina vähin ryyppähtävät ... ja onpa äijä tainnut itsekin aikoinansa maistahtaa..."

"No on", keskeytti toinen, "tämä Oja-Pappalainen onkin ollut aikoinansa hurja poika ... kyllä minä tiedän!"

Tällä puheella oli tarkoituksena olla mairittelevaa kehumista. Mutta isäntä lähti kuuntelemasta kamariin.

Vihdoin alkoi joukko lähteä toisiin taloihin. Emäntä vaатели Jaskaa jo kotiin jäämään, mutta kun sitä kaksi hyvää tuttua ja horjuvaa toveria käsistä vei ystävällisellä väkiryynnäköllä, niin eihän sitä kukaan olisi viitsinyt joukosta pois jäädä ja toisia suututtaa. Siis joukkoon Jaskakin vielä meni ja nyt vasta itsensä oikein vapaaksi tunsii. Ei tarvinnut siitä niin suuria välittää jos vähän viinoihinkin sattuisi joutumaan.

— "Koska ne kelvottomat tulevat?" rupesi isäntä päivittelemään, kun joukko oli mennyt eikä pikkupoikia ruvennut kuulumaan.

"Jos eivät vain pian tule, niin panen oven kiinni, enkä laske sisään yhtäkään", uhkasi emäntä.

Hemmu ja Ville rupesivat innokkaasti kehoittamaan äitiä panemaan ovea kiinni. Olisi ollut hauskaa siten Ellulle kostaa.

Mutta vaarinpa näkyivät nekin ajasta pitävän, sillä samassa rupesi porstuasta kuulumaan tuollaista tiheään säpistävää saapasten pauketta, joka on kaikille poikakloppi-joukoille niin ominaista. Tupaan he ryntäsivät, kuten vyöryvä aalto, juuri ovesa koettaen toinen toisensa ohi rientää.

Ellu meni orjailleen ja ujustellen isältään tupakkalaatikkoa kyselemään. Vähän vihaiselta isä näytti, kun ei ensinnä tahtonut kysymystä kuulevaan korvaansa ottaa, toisaalle vain katseli. Sanoihan kuitenkin vihdoon:

"Kaapissa."

Sitten kävi kaikki järjestyksessä niinkuin miehiltäkin.

"Masa", käski Ellu ensimmäistä poikaa. Käsketty meni, kaasi ryypyn menemään että keikahti.

"Sinne on monija mennyt, eikä oo yhtään takaisin tullut", Masa vakaasti sanoi ja rupesi piippuansa lataamaan. Muita, yksin isäntääkin rupesi naurattamaan.

"Mitä te nauratte?"

Masalla oli mahtava hymy huulilla ja hän näytti olevan hyvin luottavainen kahdentoistavuotiseen kokemukseensa.

Vuoro vuoroon ryypättiin. Mutta kokonaista pikarin täyttä eivät uskaltaneet ryypätä muut kuin Masa ja eräs toinen; toiset vain hiukan maistelivat.

Vaan rohkeutta rintaan tuotti maisteleminenkin sen verran, että pojat tulivat heti ryypättyänsä ikään kuin koteutuneemmiksi talossa.

Yksikseen istuivat loukossaan Hemmu ja Ville, harmillisen hiljaisina katsellen toisten hauskuutta. Ellu oli heidän mielestään kovin rehevää ... kaatoi aina niin mahtavasti pikariin ja sitten, ilman hätäilemättä ryypäämään käski, ihan kuin aika mies. Se Villelle erittäin kateeksi kävi, kun Sivulan Kallekin oli joukossa, eikä ollut yhtään vanhempi häntä ... olipa vielä pienempikin, ainakin puukonhamaraa lyhempi. Sellainenkin napakka!

Kun isäntä meni kamariin niin poikia rupesi laulattamaan, näet vaimoväelle. Erittäinkin eräs Herkko jo monta kertaa älähti, mutta ei oikein uskaltanut isännän tähden. Vaan kun isäntä silmistä poistui, voitti kaiken hämin. Erittäin luontevasti hän osasi horjua ja onnistui saamaan äänensäkin asianmukaisesti römisemään, kun lauloi: "Hollita rollita minä vaan laulan, kun henttuni hyvästi jätti..."

"Voi kaikkes mailmas!" nauroi Littu ja kaikki muut yhtyivät kakottamaan. Toiset pojat rupesivat kadehtimaan Herkon kunniaa ja ryhtyivät hekin, kukin tavallaan, huomiota puoleensa vetämään.

Kyllähän tätä melua olisi kestänyt kuinka kauan hyvänsä, mutta isää ei se huvittanut, vaan kamarista tullessaan käski pojat tiehensä.

Ellukin koetti vielä toisten lähtiessä joukkoon vikeltää, vaikka äiti kielsi. Mutta äiti juoksi porstuaan perään ja toi korvahiuksista vetäen tupaan. Ellu itki.

Äiti ei puhunut juuri mitään, Villen ja Hemmun viereen penkille vain jätti istumaan ja meni itse isän luo kamariin.

Melu pihalta tunki houkuttelevana korviin. Kuuluvat siellä seiniin paukuttelevan ja rallattavan. Ja kun veljet vielä hiukan ilvehtien kohtelivat, niin jo paisui Ellun sappi siihen määrään, että korvalliselle Villeä löi. Tämä rupesi huutamaan ja Hemmu meni kamariin vanhemmille kantelemaan, että Ellu on juovuksissa.

Vihaisena tulivat isä ja äiti poikaa tutkimaan. Ellulle tuli hätä. Ei auttanut peittelemisenkään niin tarkassa tutkinnossa, sillä äiti näki kuinka silmät mulkoilivat, posket hohtivat ja henkikin viinalta haisi.

"Juovuksissa se on tuo kakara, selväänhän sen näkee, ja kun niin vähästä Villeäkin löi. Ota isä raipat ja pehmitä selkä!" sanoi äiti.

Mutta Ellulta pääsi itku.

"Kun en minä ole ryyppännyt muuta kuin vähä ... niin vähä joka paikassa, että... Eikä ole ollutkaan viinaa muuta kuin kolmessa paikassa. Ne ovat vain kaljaa antaneet muut", toimitti Ellu itkien.

"Kaljaa! No sanoithan sinä, että ne kaikki saavat viinaa?" tutkaili isä.

"Niin ne sanoivatkin, mutta ei niille ollut annettukaan."

Isä istui ja veti Ellun eteensä.

"Mutta enkö minä sanonut, ettet saa ryyppätä ollenkaan?" hän kysyi.

"Niin!" jatkoi äiti.

"Ette te sitä sanonut ettei ollenkaan saa ryyppätä, enkä minä muuta kuin maistoin... En minä ole juovuksissa."

"On se", kuiskutti Hemmu äitinsä korvaan.

"Suus kiinni, siinä!" käski äiti.

"Mutta enkö minä sanonut, ettei saa *juovuksiin* itseäsi ryyppätä?" Isä muisti ettei hän tosin ollut kieltänytään poikaa maistamasta ja koetti nyt korjata, saadakseen kuitenkin näyttäytyä huolelliselta isältä. Pojan sukkela pää keksi asiassa tämän puolen.

"Sanoitte te", hän sanoi, "mutta en minä luullut sen niin vähästä, yhy... Jos isä olisikin sanonut, etten minä saa *ollenkaan* ryyppätä, niin en minä olisi ryyppännyt, yhy ... yhy..."

Isältä oli aseet poissa. "Älä raa'u. Olkoon nyt tämä kerta anteeksi, mutta muista toisella kertaa!"

Isä laski pojan luotansa ja lähti itse ulos.

"Etkö nytkään anna selkään?" kysyi äiti.

Isä ei vastannut mitään.

"No laita nyt itsesi heti makuulle, kun sait anteeksi, muutama!"

Ja Ellu totteli nopsasti; heitteli vaatteita päältään kuin hädän edestä ja puikkasi sänkyyn.

* * * * *

Oli yö. Oja-Pappalassa vallitsi tyven hiljaisuus muualla, paitsi sikolätissä, josta kuului jyskettä ja mölinää, joka jossain suhteessa muistutti ihmisäänestä. Arvattavasti tuvassa rauhassa nukkuivat kaikki, koska ei äänteleminen saanut siellä kotvaseen aikaan ketään liikkeelle. Mutta vihdoin, janoko vai mikä lie emännän jalkeille ajanut noin kello 3 ajoissa. Hän kuuli tuon metelin. Luuli rosvoja olevan ja hätäisesti siunaten rupesi isäntää ja piikoja hereille saamaan. Pelko oli naisilla kova ja tukala oli ulos lähteä. Ei isäntä sanonut pelkäävänsä, kirveen vain käteensä otti ja naisille luudanvarsia neuvoi, sekä lyhtyyän käski valkeata ottamaan. Sydän suussa oli naisilla kun porstuan ovella siunailivat ja kuuntelivat. Sikolätistäpäin kuului melu.

"Laupias J—la!... Eikä siellä ole sikaakaan", kuiskasi emäntä väristen. "Mikä merkillinen?..."

Isäntä lähti kirves tanassa toisten edellä lätille. Sinne saapuessaan huomasivat oven ulkoa teljetyksi paksulla puskurilla. Samassa alkoi taas kuulua pakkokiroileminen sammaltavalla kielellä.

Kiroili isäntäkin, kun puskurin oven päältä pois potkasi ja kirves tanassa asettui odottamaan mitä tuleva olisi. Naiset kyyristyivät isännän selän taakse, peloissaan pusertaen luudanvarsiaan.

"Mikä siellä on?" ärjäsi isäntä ja asettui lyömäasentoon. Mutta ei sieltä ketään tullut. Isäntä otti lyhdyn ja valaisi sillä ovesta.

"Mitä ... mitä ... mitä?... Voi sen tuhannen sika!" rupesi hän hokemaan.

Naisetkin uskalsivat nyt astua likemmäksi ovelle, kun isäntä lyhdyn kanssa meni lättiin.

"Mikä siellä nyt?" emäntä kurkisti sisään. Samassa rupesi siunaamaan.

Vasta piikain suusta pääsi:

"Jaska! ... Jaskako?"

Tätä olentoa vanhemmat sanoivat siaksi, siksikin inholla.

Äiti itki. — —

Viimeinkin oli Jaska tupaan saatu, ryvettyneet vaatteet päältä riisuttu ja kasvot puhdistettu sekä laitettu sänkyyn makaamaan. —

Aamulla tuli Jussi kotiin naurahdellen ja Jaskaa kysellen. Tämä makasi ovisängyssä, kuuli Jussin kyselemisen ja ilmoitti itsensä rykäsemällä.

Vihaisena oli isäntä ollut ja synkeänä koko aamun ... harmittanut oli Jaskan tähden. Mutta kun Jussikin nyt tuli kotiin, nähtävästi kovassa pohmelossa, silmät verisenä mulkoillen, jalat vetelästi laahustaen, niin isännältä sisällinen naurunhytkäys pääsi... Kaikki ne ovat yhdenlaisia, nuo kelvottomat!

"Kuinka siellä on oikein oltu?" hän kysyi, suu ankarassa supussa Jussia tarkastellen.

Jussin ei tehnyt mieli vastaamaan. Hämillensä lattianrakoja katsellen vihdoin sanoi:

"Olihan siellä pientä välityystä." Meni Jaskan luo ja kuiskasi:

"Oletko kipeä?"

"En erittäin ... päätäni vähä juumottaa."

"Vai vähä, sepä on ihme, ettei oikein aika kädestä ... joutaisipa kolottaa", sanoi isäntä.

"Ei kolotakaan", vakuutti Jaska, "minä nousen pukemaan". Ja hän nousikin.

"Kuka sun sinne siankoppioon pani?" kysyi isä.

Jaskaa hävetti, ei se, että hän oli siankopissa ollut, mutta se, että hänet muut olivat sinne panneet. Ei tahtonut kehdata selvityksiin ruveta, sanoihan vihdoin hiljaa:

"Sanokoon Jussi, en minä muista."

Eikä Jussikaan olisi viitsinyt, mutta täytyihän sitä, kun isäntä pakotti.

"Tappelemaan ruvettiin", hän naurahdellen kertoi, "ja ne toiset ottivat ja panivat Jaskan sinne siankoppioon, kun ei muuten hellittänyt". Jussia nauratti kertoessaan. "Jaska oli silloin jo niin päissään että ... enkä minäkään oikein muista kuinka se on sinne joutunut, olin itsekin silloin niin perusti pätkässä että... Voi turkanen kun sitä ryypättiinkin!"

"Oliko puheemme, kun kotoa lähditte, että sillä tavalla elää ja juoda?" kysyi isäntä.

"Hääh?" sai hän vähän ajan kuluttua uudistaa.

"Ei ollutkaan, mutta..." Ei siinä Jaskalla ollut juuri mitään puolustukseen sanottavana.

"Ei semmoiset miehet ikänä mihinkään kelpaa", jatkoi isä tuimasti, "jotka jo tuolla iällä niin juovat, että sikain kanssa yksillä pahnoinlla makaavat. Muistakaa mun sanani, että kun mun iälleni tulette, ette enää kelpaa mihinkään, jos tuollalaila juotte."

Kyllä poikain teki mieli itseänsä puolustaa, mutta joku vaistomainen tunne lamasi tämän mieliteon ja pakotti aralla, vaikka ei juuri parannus-päätelmiin taipuvalla tunnolla, kuuntelemaan isännän vakavia nuhteita.

III.

Suuri parvi pikkupoikia saapasti suurella rähinällä ja kolinalla Oja-Pappalan tupaan. Jokaisen takin napinlävessä tahi lakinreunan ympärillä paksu kääre monenväristä villa- ja pumpulilankaa.

Pojat seisahtuivat parveen ovensuuhun, niistivät neniänsä, töllistelivät ympäri tupaa, nykivät toisiaan, kuiskuttelivat ja purskahtelivat nauramaan. Litun ja Hessa puoleen silmät paloivat. Rohkeimmat vihdoin uskalsivat astua muutamia askeleita peremmälle tyttöjä kohden.

"Nyt lankaa! — Lankaa pitää tulla! — Laittakaa tänne turkinpunasta!
— Minä tahdon ehta sinistä!..."

Loppumaton jakso tällaisia vaatimuksia tuli ja pojat pakkausivat yhä likemmäksi, ikäänkuin aikomuksella käsikähmään käydä. Hessa ja Littu rupesivat haukkumaan, puhuttelivat poikia "rompan komppaniaksi" ja "klupukengän seuraksi". Pojat alkoivat käsikähmäsin ahdistaa. Syntyi rähinä ja isäntä rupesi suhdistamaan. Mutta vähän merkitsi kiello, kun poikaliuta kerta vauhtiinsa pääsi.

Littu ja Hessa olivat hädässä, itku teetellen käsin ja jaloin poikia luotansa sohivat.

"Antakaa pojille lankaa, ette kuitenkaan muuten rauhaan pääse", kehoitti emäntä nauraen.

"No ei ennen! — Ei ennen!" huusivat pojat.

"Tulimmainenko tuollaiselle joukolle ... sais koko naulan jakaa. Siivolla siinä, muutama kaljakorento!" Littu potkasi likimäistä poikaa.

"Antakaa lankaa! — Tällaista lankaa! — Vaikka minkäläistä, kun vain annatte!"

"Katso ... katso..." Hessa huitoi ympärilleen käsillään.

"Kyllä minä teille langan..." Littu oli kaapannut kauhallisen kylmää vettä ja viskasi sen nyt tiheimpään parveen.

Ahah! Se auttoi. Jo äkätelivät pojat ja aristellen hyhkyivät, kun vesi valui pitkin selkää. Toisenki kauhallisen aikoi Littu samaa tietä panna menemään, mutta emäntä tuli hätään.

"Ei saa lattiata kastella!" hän huusi. Ja Litun täytyi laskea kauha saaviin.

Rukoilemiseen ja pyytämiseen täytyi tyttöjen vihdoin turvautua, kun isäntäkin vain nauraa hekotteli ja käski lankaa hakemaan ... aivan vain poikien puolesta puhui.

Littu jo lupasi lankaa antaa, pyysi itseänsä irti joukon käsistä, päästäksensä lutista noutamaan. Mutta pojat eivät luottaneet, joukossa lurasivat seurata. Kun siinä Litun kanssa sovintoa hierottiin, aikoi Hessa käyttää tilaisuutta hyväksensä ja puikata ovesta pakoteille. Mutta tusina poikia oli heti niskassa ja tekivät turhaksi koko yrityksen.

Täytyi siis piilosta vetää lankakerät. Vuoroonsa panivat pojat sormensa koukkuun, johon Littu lappoi turkinpunaista ja Hessa pilvensinistä poikain riemutessa erinomaisesta saaliistaan.

Harmittelivat tytöt langan menosta poikain mentyä. Mutta emäntä kertoi, kuinka hänen aikoinaan vähintään naulan painoisen kerän lankaa sai varustaa jouluksi jakamista varten, kun isot pojatkin silloin vielä sitä keräämässä kulkivat. Ei se paljoa auttanut, hulluksi tavaksi piiat koko langan-keruun tuomitsivat.

* * * * *

Oja-Pappalan isäntä oli aikoinaan ollut hyppelemämies. Mutta juuri siitä syystä hän sanoikin kieltävänsä nuorta väkeä hyppelemästä talossaan, sillä hän oli tullut huomaamaan hulluudeksi entisen hurjuutensa. Tahtoi nyt olla vakava ja estää pahennusta, jonka ei tälläkään tavalla pitänyt suinkaan hänen kauttansa levenemän. Mutta yhtä hyvin nuoret toisinaan uskalsivat hänet tästä asiasta lujalle ottaa, vaatimalla oikein puoliväkisin tanssilupaa tuvassa. Ja hänen täytyi toisinaan suostua, kun syyksi vedettiin sitä, että hänenkin poikansa muualla kulkevat ... joutaa siis hänkin sijaa antaa kylän nuorison riemuita.

Eräänä päivänä nostivat Jaska, Jussi ja Littu taas tästä asiasta kysymyksen.

"En anna", isäntä sanoi päätä pudistaen. "Pojat eivät ole näinä päivinä viitsineet edes heinässä käydä, kehtaatte pyytääkään!"

Poikia hävetti. Tosiaankin oli tullut arkipäivinäkin niin ahkerasti juhlaa pidetyksi, ettei ollut ehditty edes kertaakaan tallissa käydä, saatika sitten heinässä. Mutta omatunto ei juuri soimannut, sillä tapa oli yleinen.

Vaan onneksi nuorille, jotka kiellosta olivat hyvin harmissaan, sattui isäntä kuulemaan heidän puhuvan Nättilän Kretusta, joka oli piikana kaupungissa ja nyt oli kotikylässään käymässä. Littu

nimittäin kertoi Jaskalle, että Krettu on erinomainen "polkkaamaan". Tuosta isäntä uteliaaksi kävi.

... Vai polkkaa... Mahtaapa olla koko mestari se Nättilän Hermannin tytär ... saispä tuota nähdä...

"Noo tuota", hän alkoi, "jos se on niin, että teitä kovin harmittaa, niin täytyykö mun nyt myöntyä. En tahdo vihollisikseni teitä saada. Hypelkää jos tahdotte, omaksi synniksenne. Täytyy mun paeta siksi ajaksi pois." Sitten hän rykäsi, huokasi ja nousi takkapaisteelle selkäänsä lämmittelemään.

Noin kello 6 ajoissa ehtoolla rupesi nuorta väkeä Oja-Pappalaan saapumaan. Rämpäkän Samppa tuli etukynnessä lakki kallellansa harmonikkaa repien. Vaan kun tytöt piiritanssia hyppelemään rupesivat, niin Samppa komeuksissaan juonittelemaan ... kellon vaihtamisen puuhissa vain hääräili. Koreasti kerjättiin Samppaa soittamaan, mutta hän oli parantumaton. Täytyi siis ruveta laulamaan ja sen mukaan tanssimaan. Naurussasuin katseli Samppa hyppyä, jota muutamat sanoivat "kattrilliksi" ja toiset "konstiksi". "En viitsi tuota pelata, se on niin vanhaa lajia", oli Sampalla tapana sanoa ja sitä hän nytkin. Mutta vihaksi taisi kuitenkin ruveta pistämään kun eivät tytöt enää ollenkaan pyytäneet ... riemua oli ilman soittoaikin, kun itse lauloivat ja sen mukaan hyppelivät. Mitä liekin Samppa ruvennut ajattelemaan, mutta harmonikan hän sieppasi penkiltä ja alkoi nytkytellen päästää "Martin-Vappua", jota sanottiin polkaksi.

Nyt syntyi tuvassa eloisa riemullinen elämä. Pojista ne harvat, jotka polkkaa osasivat, kaappasivat tytön kainalonsa ja lähtivät voimallista tahtia pitäen pyörähtelemään. Lujasti paukuttelivat lattiat poikain raudoitettut kannat ja pahoin notkahtelivat lattian-niskat, kun tytöt oikein mahtavasti tahdin muutteessa hypähtivät ja jalkansa lattiaan löivät. Mutta taaskin sai Samppa ennen kylliksensä kuin tanssijat, ja soittamasta laaten hän harmonikan luotansa viskasi. Hypystä ei taas vähään aikaan tahtonut tulla mitään. Mutta kun ovensuuhun vihdoinkin Nättilän Krettu ilmautui, nättinä ihomyötäisessä ripsi-palttöossaan ja kiiltäviä kalossejaan rupesi toisiansa vasten hinkkaamaan ja kitajuttamaan, niin Samppaankin taas astui iloinen pelinhenki ja pakotti harmonikasta päästämään jalkoja kutkuttavaa polkantahtia.

Mutta tytöt ne laumassa oven suuta kohden ryntäsivät ja kukin kunnioituksella Nättilän Krettua kanssansa polkkaamaan pyysivät. Vaan ensin Kretun täytyi kalossit jalastaan ottaa ... toisen kantanystyrälle toisen varvaspuolella astua ja sitten ne huomattavan ylenkatseellisesti sängyn sivulle työntää. Sitten päällystakki ja huivi pois. Näkyviin tuli kapoitettu musliini-hame, "ihomyötäinen" röijy, silkkinen kurkkuhuivi, kullatut korvarenkaat ja hopeoitu hiusnuoli.

Kuka veti vertoja hänelle, kaupunkilaiselle? Ei kukaan yrittänytäkään. Ei kukaan joutanut muuta kuin ihaellen häneen katselemaan. Innostus eneni ja katsomisen halu, kun Krettu suosiollisesti hymyillen erään pojan kanssa sipsuttelemaan lähti. Rämpäkän Samppa se retuutti peliänsä yhä hirveämmin ja suutansakin tahdin mukaan käytti.

Ihmetyksissä katselivat muut, kuinka Krettu polkkasi ja koettivat ajatuksissaan oppia. Itsekin Krettu sen tiesi että hän polkkaa hypellä osasi. Yleisön ihmettely innosti ... vaatii esiin koko taiteellisuuden monimutkaiset temput. Hän heilutti yhteen mittaan kättänsä, jolla kumppaniansa kädestä kiinni piti, heilutti ylös ja alas, toisinaan kumppaninsa käden olkapäälleen vei, niin että se puolittain näytti kaulailemiselta, ja tuolla tempulla, jos kumppaninsa oli poika, tämän punastumaan sai. Siitä hän vielä useat kerrat teki äänekkäitä muistutuksia, ettei polkassa saa niin yhteenmittaan "pyöriä", vaan pitää mennä "toisin ja toisin päin". Tähän lisäksi aina nauroi, ja syvään kumartuen tanssikumppaninsa luotaan laski, useimmat arvauseella: "Kyllä sinä pian opit".

Hupaisesti kului koko ilta ja paljon sai kylän nuoriso oppia kaupungin tapoja Nättilän Kretulta.

Polkan touhussa tänä iltana numerokumppanisilla ja panttisillakin olo jäi, kun yksimielisesti arveltiin, että nyt pitäisi polkkaamaan opetella, kun Krettu on opettamassa. Kretun mallia jokainen koetti matkia ja tunki sydämessään sanomatonta riemua, kun otaksui siinä johonkin määrään onnistuvansa.

Illalla, kun kaikki jo olivat kotiinsa menneet, nousi isäntäkin sängystään piippuun panemaan ja sanoi hymyillen:

"Sepä nyt vasta on remputusta tähän aikaan! ... eivät ne osaa hypellä enää ollenkaan."

Litulla oli asiasta perin vastainen mielipide.

"Yhtä hyvin tähän aikaan osataan kuin ennenkin, ja paremminkin, mutta kun ei nyt mentykään muuta kun polkkaa, jota vasta hiljan on opeteltu. Johan niitä olisi vanhanaikuisia osattu, mutta kuka niitä enää viitsii hypellä." Ja Littua oikein ilette ajatellessa, että vanhat viitsivät puolustaa omanaikuisiansa tanssitapoja.

"Älä toimita", naurahti isäntä.

Mutta vähän ajan päästä hän taas jatkoi:

"Tuo Nättilän Krettu se näkyy osaavan hypellä."

Poikia rupesi naurattamaan.

"Entä isäkin on katsellut niin paljon, että näki, kuka parhain oli", sanoi Jaska.

"Mihinkä ne silmänsä olisi pannut."

Mutta sitä enemmän poikia nauratti, kun huomasivat, että isäntä Kretun hyppelemisestä niin paljon piti, että siitä oikein puhumaan rupesi. Vaan sitten, kun hän virsikirjan otti ja loukkaantuneelta näyttäen kysyi: "Mikä nyt niin kovin naurattaa?" täytyi poikain laata ja ruveta kuultelemaan siihen saakka, kun illallisen saivat ja yöjuoksuun lähtemään ehtivät.

IV.

Uudenvuoden aattona, vähää ennen saunaan menoa, tuli Hentolan Erkki emäntinensä ja kahden poikansa kanssa vieraaksi Oja-Pappalaan. He olivat likeisiä sukulaisia, isännät veljekset, siitä syystä siis lapsetkin kestiin tuotiin. Tämä oli iloinen tapaus Oja-Pappalan perheen kolmelle nuorimmalle jäsenelle.

Tuskin oli saunasta tupaan ehditty ja pojat vähän vaatteita päällensä saaneet, niin Ellu jo korenon päiden alle kaksi tuolia asetti ja tuoleille 4 päretikkua. Meni itse korennolle istumaan ja jalkansa samoin sen päälle ristiin asetti, sitten kädessään olevalla luudanvarrella alkoi päreen-palasia tuoleilta hoivia. Tätä tempuillemistä sanottiin hevosen kengittämiseksi.

Vaikealta näytti tasapainossa pysyminen tuossa vaapperassa asemassa

Jo koetti Ellu kerran ... toisenki hoivaista, mutta hyvin vähällä oli tasapainonsa kadottaa ja lattiaan tipahtaa. Siinä sitten vain istui miettien ja arvelen: uskaltaisikohan, uskaltaisikohan? Mutta ei näyttänyt uskaltavan.

Jo alkoi kärsivällisyys nuoremmilta veljiltä loppua, kun niin huonosti näytti Ellulta käyvän.

"Kehnopa olet! Kehnopa olet! Annas minä tulen — Minä menen, niin te näette!"

Ellu vain istui ja arveli:

"Kyllä ... kyllä ... kyllä ... minä ... yhden hevosen ... kengitän!" Hoivasi yhtä päretikkua ja rojahti samassa keskinkertaisella jyrinällä lattiaan.

Syntyi naurua, vaikka Ellu kipuansa valittaen kipristeli.

Vuoronsa tiestä koettivat pojat nyt taitoansa näyttää. Ujoja olivat alussa Hentolan pojat, mutta jo iltapäivällä olivat he siihen määrään perehtyneet, että pöytäpenkillä päällensä seisoivat.

Aattopäivän vuoksi Jaska ja Jussikin kotona olivat ja melkein koko jälkepuolisen tammea pelasivat. Isännillä ei paljon mitään erityistä tointa ollut, tupakoivat vain rauhassa jutellen, katselivat nuorten iloisia leikkejä ja pistäysivät toisinaan kamarissa knapsut suihin ottamassa. Tuli seuraukset näkyviin: miehet rupesivat kovaäänisesti kaikellaisia jaarittelemaan ja Hentolainen jo alkoi pikkupoikain kanssa tempuja tehdä.

Jaska ja Jussi olivat siihen asti vain hiljakseen pelinsä ääressä jutelleet, mutta hekin riemastuivat nyt julkisemmin puhelemaan, kun vanhemmat miehetkin niin hupaisella tuulella olivat.

"Siinä oli poika! ... sait noukkaasi, minulla on tammi ja nyt sinä näet!" huusi Jaska riemastellen.

"Älä nuole, ennenkuin nokkuu! Tuosta teen tammen, ja..." Jussi siirsi voitonriemulla noppaansa. Mutta kohta Jaska sen ja kaksi muuta noppaa "söi". Voittaja räjähti käsiänsä hykerrellen nauramaan ja Jussi voitotellen päätänsä kaapimaan.

"Pankaa pois, te jumalattomat tuo", käski emäntä, jonka huomio nyt poikiin kääntyi. "Paljasta korttipeliähän se on ja suurta syntiä."

Pojat eivät kuitenkaan kuullaksensa ottaneet, vaan kokonaan toimeensa kiintyneinä jatkoivat. Eikä

sitä nuhtelemista tällä kertaa pitemmälle jatkettukaan.

Takan ympärille, loimottavan ristivalkean ääreen kaikki kokoontuivat illalla, kun emäntä antoi Jaskalle vanhan tinatuopin korvan kuvain valamista varten sulatettavaksi. Jokainen toi tuolinsa likelle ja miehet latasivat juhlaippiunsa saadakseen rauhassa katsella.

Ensin tehtiin selvä siitä, kuka vanhin olisi, joka ensimmäisen kuvion saisi nimellensä.

Jo punersi kuumentunut valinkauha ja Jaska pani siihen palasen vanhaa tinatuopin korvaa. Mielet kovin kiihkossa katselivat pojat, miten tina hiljakseen läsähteli ja leveni juoksevana kauhanpohjaan. Jaska nosti kauhan hiililtä, veti vesiastian likemmäksi ja komensi pojat etemmäksi.

"Huoneen haltialle!" huusi valaja.

"Poks!" pani tina pudotessaan veteen.

"Minkälainen tuli?"

Tämä kysymys tuli monesta suusta ja käsiä kurotettiin vesiastialle. Jaska kääri hihansa ja otti vedestä ylös säännöttömästi muodostuneen kiiltävän tinakuvion.

Yhtä monta kertaa valettiin kuin henkilöitä oli talossa, vieraillekin. Viimeisen kuvion sai Hemmu omaksensa, säilyttäöksensä sitä kattoon ripustettuna juhlaristin päällä.

Hupaisesti kului ilta tarinoidessa. Kuvien valaminen muistutti jokaisen mieleen tapauksia aikaisemmilta ajoilta, jolloin joulunvietto oli vielä niin patriarkallinen ja rikas kaikellisista juhlamenoista ja tempuista. Ikävöiden menneitä aikoja muistelivat erittäinkin emännät: kyynelpisara toisinaan silmään herautti, kun puhe johtui pois menneisiin ystäviin, niihin joita oli oppinut tuntemaan ainoastaan tuollaisina entisen hyvänajan ystävinä, joiden vikain muisto oli aikain kuluessa mielestä haihtunut ja ainoastaan heidän hyvät puolensa muistissa elivät — rakkaassa muistissa.

Valamisen päätyttyä veivät pojat veden, jossa kuvia oli valettu, ulos, kaasivat siellä tuttuun paikkaan, johon pääsiäisenä sopisi mennä "trullia" kuuntelemaan.

Uudenvuoden päivä tuli. Kirkosta tultua alkoivat pojat opetella kivitalulle piirtämään uutta vuosilukua. Isäntä haki kamarin kaapista uuden almanakan, jonka lehtien nurkista hän tammikuulle asti leikkasi. Sitten hän alkoi tutkia almanakan sisältöä ja ilmaisi tuon tuostakin havaintonsa muillekin. Hentolan Erkkiä ei liika uteliaisuus vaivannut tässä suhteessa, sillä hänen tapansa ei ollut pitää talossaan almanakkaa. Siispä hän ei nytkään viitsinyt veljensä asianmukaisia opastuksia tämän kirjan tuntemiseen seurata, vaan siirtyi poikain kanssa taululle vuosilukuja ja eläinten kuvia piirtelemään.

Tammipelinsä ääressä haukottelivat Jaska ja Jussi. Kyläänkin taisi tehdä mieli, vaan kun ei ketään näkynyt liikkeellä muita, niin ei tahtonut sinnekään viitsiä lähteä.

Mutta jo tuli iltapäivällä vaihtelu tähän yksitoikkoisuuteen. Pihalta alkoi kuulua ihmisääniä ja kulkusten helinää. Emäntä ehti ensimmäisenä ikkunaan.

"Auta isä! kun on paljo", hän huudahti.

Kaikki riensivät katsomaan.

"Ainakin puolen pitäjään pojat!" arveltiin.

Ja paljo niitä olikin, monta hevოსkuormaa nuoriamiehiä, jotka toiset juovuksissa ja toiset selväpäisinä pihassa vehkeilivät.

"Ainakin kaksikymmentä", virkkoi Jaska.

"Tupaan käskyä siinä nyt odotellaan, kun noin kummaillaan", arveli emäntä.

Isäntä katseli pihalle karsastellen. "Lempoako niitä tuollaista liutaa viitsii ryypylleen kärkeä", alkoi paneskella.

"En minä ainakaan!" Jussi kieppasi ylisänkyyn karkuun ja veti peiton päähänsä.

Ruvettiin nauramaan.

"Se on oikein", kehui emäntä, "mene sinäkin Jaska, kyllä minä valehtelen ettei meidän poikia ole kotona".

Mutta Jaskalla oli asiasta toinen mieli.

"Kukahhan viitsii." Hän pujahti ulos, peläten, että isäkin rupeaisi estelemään.

Mikä erinomaisen ystävällinen vastaanotto tuli Jaskan osaksi pihalla! Oli siinä hänen tuttujansakin 4-5 kappaletta, vaan muut enemmän taikka vähemmän vieraita, osaksi kokonaan tuntemattomiakin. Mutta sillä ei väliä. Kaikki ne tulivat tuttavan tavoin puhelemaan, kättelemään ja moittimaan siitä, ettei Jaska heillä ollut joulunaikana käynyt. Oikein Jaska oli hupaisessa pulassa, kun muutamat tahtoivat niin kauan kädestä pitää, kun toisia käsiä kymmenkunta jo kurotettiin.

Kovalle joutuivat Jaskan viinavarat. Pöydän nurkalla hän viinapulloinensa hääräsi. Kaasi aina pikarin täyteen ... vieläpä sittenkin siihen vähä tipahutti kun jo muutenkin oli kyllä täynnä, ettei kellekään vaillinaista olisi tarjonnut. Vuoronsa tiestä kävivät pojat ryyppäämässä, yksi erältään ... kallistivat kukin ryyppynsä, kuten lainmukaisen verokapan. Toiset sentään antoivat Jaskan pakata, ryyppäsivät vain puoliksi ja olivat pöydälle laskevinaan pikarin jäännöksineen, ettei kovin ahnaalta näyttäisi. Mutta eihän Jaskan tuohon sopinut tyytyä ... rumaahan se olisi ollut, jos jonkun olisi antanut puolelta ryyppyltä erota. Paha oli pakottaakin, kun tiesi, että isä ja äiti sitä vihaisiin silmin katselivat.

Hukkaan ei mennytkään viina. Sillä uusia tuttuja sai Jaska niin että kulkeissaan käskettiin ryyppylle tulemaan ainakin 25 eri paikkaan. Muutamat, jotka ennen olivat ihan tuntemattomia olleet, kaulaa vetämään pakkasivat ja Jaskalle itselle vannonen kehuivat, ettei koko kylässä olekaan muuta "kunnan poikaa" kuin Oja-Pappalan Jaska. "Sano nyt, kuule, koska sinä tulet meidän kylään?... Ja kun tulet, niin tulekin ensimmäisenä meille. Mennään sitten yhdessä muualle... Saakuri soikoon! minä takaan, ettet sinä sieltä pääsekään yhdessä päivässä! Kun oikein ryyppäämään ruvetaan, niin ryyppätään niin, että yksi kuolee!... Sitte pannaan meidän hevonen ja ajetaan niin, että 'fatiskarmi rutajaa'. Kyllä minä, kuule Jaska, hevosen saan talosta vaikka koska, minä oon sellainen Tuppu, minä, jotta!..." Renki kyykähti asianmukaisesti ja huitasi nyrkillään.

Jo portista ulos ajaessaan rupesivat pojat arvostelevaan Oja-Pappalan Jaskaa. Enemmistön mielipide kallistui siihen suuntaan, että kovin oli Jaska ujo kotonansa, taisi isäänsä ja äitiänsä pelätä, kun ei kahta ryyppyä uskaltanut antaa.

Se oli hirveätä arvostelua. Olisivat sanoneet vaikka tyhmäksi, lukutaidottomaksi, jumalattomaksi (sitä olisikin pidetty kehumisena), taikka hurjaksi juoppohulluksi, niin nuo kaikki eivät olisi Jaskan arvoa niin alentaneet ja kunniata loukanneet. Mutta tästä kaikesta ei Jaska tiennyt mitään, muisteli vain iloisin mielin sitä suurta ystäväjoukkoa, jonka oli jo ehtinyt tämän joulun aikana viinaryyppyjä jakelemalla itselleen hankkia.

Tupaan mennessään kohtasi häntä vihuri.

"P—jako tuo tuollainen pakkaaminen tietää!" murisi isä äreästi. Äiti liittyi kohta jatkamaan:

"Samaa minä olen koko ajan katsonut ja oikein jo äsken teki mieleni sanomaan, kun niin tukkii! Ketä roikaleita kaikki lienevätkään olleet!"

Jaskan ei tehnyt mieli vastaamaan. Vakaisena vain tyhjiä pullojansa korjuun laittoi, kiukkuisia tuumia hautoi ja huulien peitossa hammasta purren mielti... Oikein pakkasi itku, kun niin tyhmiä olivat vanhukset, etteivät poikansa olisi antaneet varainsa mukaan elää ja pitäjän poikia kestitä. Olisi oikein sanonut, isälle ja äidille, ja niiden silmät avannut, mutta kun ei kyllin tepsiviä sanoja sattunut löytämään, joiden vaikutuksesta olisi varma ollut.

"Joko viina on pian kaikki?" kysyi isä, kun näki että Jaskan oli paha olla.

"Ei sitä ole ollut paljoa kaikeksikaan ... pitäiskö mun olla niinkuin kerjäläiset? Vähän toista potuista sitä vielä on."

Kiusallisesti hymyillen kysyi isä:

"Riittääkö se joulun loppuun?"

"Riittääköön jos hyvänsä!"

"Lisää en ainakaan anna."

Nyt katsoi jo Hentolan Erkkikin velvollisuudeksensa sekautua asiaan.

"Älkää turhia riidelkö, anna pojalle viinaa", hän sanoi. "Ymmärräthän itsekin, että miehen tavoin ne nuoret tahtovat menetellä. Ja aina sitä niinkuin velotaan sellaisilta pojilta, kuin sinunkin poikasi, jolla tiedetään jotain olevan."

"Noo, en minä kohtuutta kielläkään, mutta ei se ole enää mitään kohtuutta kun kolme kannua on jo mennyt puolijouluun."

"Ole turhia", sanoi Erkki, "muiden mukaan ne tahtovat kuitenkin olla".

"Kyllähän se niin on", sanoi Oja-Pappalainen vakaasti. "Muiden mukaanhan ne tahtovat aina olla, eikä sitä sovi yhden tehdä poikkeusta yleisestä tavasta. Mutta kamalan suureksi se juomisen tapa on muuttunut tähän aikaan. Kyllä sitä ryyppättiin ennenkin, mutta ei ne nuo poikaklopit alle kahdenkymmenen silloin vielä monetkaan tienneet ryyppäämisestä mitään. Se oli vanhempain ihmisten asia."

"Kumma se onkin, kun nuo pojat viitsivät tähän aikaankin vielä kulkea noin ympäri pitäjätä ryyppyillä", sanoi Hentolan emäntä. "Ja kun nyt tähän aikaan pitää juottaa aivan tuntemattomiakin. Ennen sitä annettiin tutuillensa... Ihan tuo näyttää kuin kerjuulta. Äsken kun tässä katselin, kun ne vuoronsa tiestä kävivät ryyppäämässä ja olivat osalta niin totisen näköisiä ja sitte kun ryyppätyksi olivat saaneet, rupesivat kohta pois hankkimaan, niin ihan näytti kuin kerjäläisjoukolta. Oikein multa pakkasi nauru."

"Tässä tuonaan", nauroi Oja-Pappalan emäntä, "oli toisentuvan paappa pitänyt sylissänsä Iikan ja Maijan poikaa, sitä Mattua, joka on nyt neljännellä, ja sinne oli tullut aika joukko poikia rengin viinoille. Niin se poika oli kysynyt paapalta: Keitä nuo ovat? Ne ovat, lapsi, pyytelijöitä, oli paappa sanonut, ja niin lujasti että sen kaikki kuulivat. Pojat olivat menneet tiehensä niinkuin siivillä sivuen."

Tälle jutulle naurettiin makeasti. Ja kun nauramasta laattiin, meni Oja-Pappalainen ja otti takalautaselta ison pullonsa.

"Koska ne pojatkin ryyppäävät, niin otetaan nyt mekin tässä knapsut."

Jussikin jo torkosi ylisängystä.

"Kyllä pitää täältä tulla alas ja talliin hevosia katsomaan", hän sanoi. Mutta isäntä piti varmana, että Jussi tuli alas enemmän ryyppyn halusta kuin hevosista huolehtien.

Uudenvuoden päivän jälkeisenä päivänä rupesivat Oja-Pappalan vieraat kotiinlähtöä puuhaamaan. Hankiskeleminen kestitkin aamusta iltopäivään.

Hentolan Erkki oli jo maailmassa ollut paljon ihmisten joukossa ja tiesi, etteivät sitä yhdeltä piiskaryypyltä matkaan lähde ne, jotka tapoja tuntevat ja vähänkin nykyaikaisesti tahtovat ja osaavat olla.

Kun hän viimeisen kerran tuvasta lähti, olikin jo "ajo-päällä". Akkansa viereen hän istui, mutta ei vieläkään heti matkaan lähtenyt, vaan rupesi veljelleen hevostansa kehumaan. Kun akka jukitti lähtemään, niin ettei mitään rauhaa antanut, niin Erkki vihdoinkin taipui ja antoi hevosen astua pari askelta. Mutta sitte hän taas pidätti ja rupesi veljensä päähän terottamaan, että tämä perheinsä nyt varmaan tulisi heille loppiais-aattona. Sitten hän vihdoinkin lähti.

Samana iltana tuli kirkkoherra Oja-Pappalaan raamatunselitystä pitämään.

Jaska ja Jussi sujuttivat itsensä ovenpuoleen, johonkin ahtaaseen loukkoon ja kyräilivät rumasti, kun ihmisiä rupesi virsikirjoineen saapumaan.

Mikä häpeä! Erittäinkin Jaska sitä semmoisena piti, kun hänen kotonansa raamatunselityksiä pidettiin. Pelkäsi, että nuoret kylässä rupeevat häntäkin körttiläiseksi eli uskovaiseksi luulemaan ja pilkkaamaan, vaikka hän todella oli vallan viaton.

Kun kirkkoherra alkoi toimituksensa, etsiskeli emännän silmä väkijoukosta Jaskaa ja Jussia. Kun ei löytänyt, kysyi Hemmulta. Ja Hemmupa sen juuri tiesikin, että he olivat kylään hyppypaikkaa etsimään lähteneet.

Äiti huokasi ja nyökytti päätä.

Kun kirkkoherra ja yleisö olivat Oja-Pappalasta poistuneet, tulivat pojat kotiin. Hiukan levottomasti sydämet pampahtelivat, kun tupaan tullessaan näkivät isännän synkeänä istumassa pöydän takana, lakittomin päin ja lukemassa raamattua. Ujosti meni Jussi penkille istumaan, vielä ujommin Jaska. Isäntä katsahti heihin vähän syrjästä, mutta näkyi taas vajoovan raamattua tutkimaan. Vihdoinkin hän nosti päänsä, kiinnitti katseensa Jaskaan ja sanoi vakavalla äänellä:

"Poikani, jos pahanjuoniset sinua houkuttelevat, niin älä heihin suostu."

Molempain poikain katseet kiintyivät lattianrakkoon.

Oltiin kaikin hiljaa. Emännältä pyrki sana suusta, vaan ei tahtonut päästä ilmoille.

"Muista sinä Juho se", alkoi emäntä vihdoinkin sanoa, "ettet sinä enää toista kertaa Jaskaa tällaisesta tilaisuudesta joukkoosi houkuttele."

"Minäkö!" Jussi kavahti. Syytön loukkaus herätti kiukun nopeasti kiehahtamaan. Syyllisyydentunne, joka isännän vakavan sanan kautta oli herännyt, haihtui. Jaska oli poskilta punastunut, hän näytti aikovan jotain sanoa äidin syytöstä poistaaksensa. Mutta isä ehti ennen:

"No ei Jaska ainakaan tänä iltana olisi uskaltanut muuten mennä, jollet sinä houkutelut."

Vai niin. Isännän äskeinenkin varoitus koski siis vain Jaskaa. Jussi oli luullut, että isäntä hänellekin sanoi samassa. Nyt huomasi hän, että isäntä "pahan juonisella" tarkoittikin juuri häntä. Hänhän olikin vain renki, kuinka hän saattoikaan otaksua, että isäntä häntäkin neuvoisi niinkuin poikaansa!

Raa'asti kiroten nousi hän seisomaan ja jatkoi kiroamisensa perään:

"Kyllä Jaskalla oli yhtä suuri halu kuin mullakin, ei hän tarvinnut houkuttelemista. Vai houkuttelinko sinua?"

"Et. Mitä te siinä syytätte turhia..." yritti Jaska sanomaan.

"Vai turhia!" keskeytti isäntä. "Onko se turhia, että kotoa jumalanpalveluksesta lähdetään riettaile synnin retkille?"

Niin, ei Jaska sitä ollut enää tahtonut sanoa, että puhuminen tästä asiasta olisi turhaa, ei hän niin paatunut vielä ollut. Sitä hän vain tahtoi sanoa, että Jussia ei hänen tähtensä tarvitse kiusata. Isä taas sanoi:

"En minä tahdo Juhoa ruveta nöyryyttämään, sen olisivat omat vanhempasi saaneet tehdä. Ole niinkuin tahdot, ei minulla ole sinun töistäsi edesvastausta. Mutta ei sun siltä niin ylpeästi kirotta tarvitse."

"Niin, niin, Juho", puhui emäntä, "älä yhtään pöyki. Kyllä tulee vielä aika jolloin näet mihin joudut tuollaisella synnillisellä pullikoimisella isäntäväkeäsi vastaan. Se tulee sekin aika vielä ja karvaana tuleekin."

"Tulkoon jos tahtoo... Jos se tulee minulle, niin tulee se Jaskallekin!"

Jussi naurahti ivallisesti. Eihän hän saattanut ruveta itseänsä vakavasti puolustamaan ... ei sitä kuitenkaan olisi huomioon otettu.

"Voi, voi, kun sinulla on paha luonto, ihmis-parka. Kirjassa sanotaan: Älkää tuomitko, ettei teitäkin tuomittaisi. Ei saa mennä arenteeraamaan kenenkään sydämen tilaa, ei sitä tiedä missä katumuksen kipinä kunkin sydämeen syttyy. Pitää aina ajatella itsensä muita huonommaksi", puheli emäntä.

"Joo, niin se on", todisti isäntä. "Menkää nyt antamaan hevosille yöksi."

Pojat lähtivät mielelläänkin pois tuvasta, Jaska harmissaan ja Jussi suu ivanaurussa.

V.

Loppiais-aattona oli menty Hentolaan kestiin. Nyt oli jo loppiaisen jälkeinen päivä, eikä vielä ollut kestäväkeä kotiin saapunut. Jaska ja Jussi olivat tiellä tietämättömällä olleet eilisestä saakka. Piiat vain juhlaa kotona pitivät ja tuttujansa kestitsivät.

Tiheään ajeli poika- ja tyttökuormia maantiellä. Kova näytti niillä kiire olevan, tahtoivat varmaankin Venäjälle lähtevää joulua kaikin mokomin kiinni pitää ja estää karkaamasta.

Oja-Pappalan tyttöjen vieraatkin olivat palveluspiikoja ja sen tähden täytyi tyytyä katselemaan ikkunoista, kuinka talollisnuoriso oikein juhlaa lopetti. Kävi niitä muutamia kuormia Oja-Pappalan pihassakin. Mutta kun kuulivat, ettei Jaska ole kotona, eivätkä piiatkaan ruvenneet ryypylle haastamaan, lähtivät nauraen ja ilvettä tehden pois.

Vihdoin tuli Jaskakin eräässä kuormassa kotiin. Vauhkasti hän silmäili ympärilleen kun pihaan ajettiin ja joudutti muiden edellä tupaan.

"Onko meidän vielä tultu kotiin?" hän isää ja äitiä tarkoittaen kysyi.

"Ei", vastattiin.

Mikä onni sentään! Jaska tunsu rintansa alla hyvää tekevän liikahduksen. Jo hän oli kuin seitsemännessä taivaassa, huusi ja melusi vapaudessaan kuin huutokaupanpitäjä.

Koko suuri joukko niitä tovereita olikin, monta kuormaa tyttöjä ja poikia.

Viina oli Jaskalta jo ennen loppunut, kyllä hän sen hyvin muisti. Mutta isällä tiesi olevan, pelkäsi vain että sitä taitaa olla ukolta kumma saada. Asia sattui kuitenkin niin hyvin, ettei isä ollut tullut kotiin: sai ottaa isän viinan, kuten omansa, kyllähän tilin ehtii jälkeensä tehdä. Isän ison pullon hän siis suurella ylpeydellä pöytään toi. Ei sielläkään paljoa ollut, mutta luuli hän sen riittävän. Iloista oli nuorison elämä. Poikia laulatti täyteen kolloon tuvassakin ja tyttöjä tirsutti ja nauratti niin, että piit vierainensa karsaasti katselivat ja syyllä otaksuivat, että heistä leikkiä tehtiin. —

"Ryypätään pojat ... ääh!" Jaska keikisti selkäänsä ja kaatoi ensimmäisen ryypyn omaan suuhunsa ja romahti niin, että jokainen häntä ihmetellen katseli.

"Tule ottamaan", käski hän likimmäistä poikaa. Sattui olemaan selväpäinen, jota käskettiin.

"Ei olisi nyt lukua", esteli. Oli kuitenkin jo nousemassa, mutta ei nousutkaan ... mukavampi odottaa uutta käskyä.

"No saakeli!"

Se auttoi ja ryypääminen tuli hyvään alkuun. Eivät kaikki olisi tahtoneet mitenkään koko ryppyä kallistaa, mutta siihenkö Jaskan sopi suostua! Piti ainakin vähintäänkin pari kertaa tarjota, ja jos ei se auttanut, piti ottaa pikarinjalkaan ja pakottaa toisen väkisin ottamaan suuhunsa viinan, joko sitten nielläkseen taikka ulos sylkeäkseen. Näin vaati tapa. Useat, jotka eivät halunneet juopua, käyttivätkin ulos sylkemisen oikeutta.

Tuli uusia vieraita. Jo alkoi Jaskan sydän levottomasti sätkiä, kun pullossa ainoastaan joku pikarillinen enään hilahteli.

"Ei olisi pitänyt niille niin tuikeasti pakata kaksia ryppyjä", hän ajatteli. "On niin häpeä nyt kun kesken loppuu ... kun nuo toisetkin sattuivat tulemaan."

Mutta juuri yhdennellätoista hetkellä juolahti auttava keino mieleen.

Hessalla on!...

Hessan hän kuiskasi pihalle ja sai tämän pienen riitelemisen perästä tuomaan lutista pullonsa.

Kun vihdoinkin lähdön aika tuli, niin Jaska ilmoitti toisille päättäneensä nyt hankin panna hevosen, ettei muiden hevosesta tarvitsisi itseänsä vedättää. Hevosta asettamaan lähtiessään käski toisten ruveta tuvassa hyppelemään.

Olisiko tämä joukko ollut oikeata nuorisoa, jos sellaista käskyä olisi tarvinnut kahdesti kerrata!

Niin alkoi hyppy.

Jaska sillä aikaa hevostaan pulkan eteen asetti ja uudet puetit sen selkään puki. Hevonen oli vain tavallinen työhevonen, sellainen vankka valakka, josta on iloa peltotyössä, mutta harmia joulu-ajon kilpailevassa kiireessä. Harmitti se Jaskaa, kun ei isä ollut juoksuria taloon laittanut. Ja miksi ei se olisi harmittanut. Tuo kirkonkylän porvarikin, jota ennen pidettiin retumiehenä, pääsi kohta oikein arvomieheksi ja herrain tutuksi, kun osti mustalaiselta oriin ja voitti sillä kilpa-ajoissa toisen palkinnon. Moni muu oli päässyt maineesen sillä, että oli hankkinut itsellensä juoksijahevosen.

Jaska tiesi kaikki ja teki vahvan päätöksen hankkia itsellensä juoksurin heti kun vain itse käsiinsä vallat saa. Asetti hevostansa, lohdutellen itseään:

"Onpa ainakin komeat puetit ja poikakin tavallista parempi." Löi ruoskalla selkään vanhaa, että edes vähän virkummalta näyttäisi.

Jaska jo alkoi pelätä, että isä ja äiti mahdollisesti tähän parhaaseen ryminään kotiin tulisivat. Hän rupesi jo melkein suurin sanoin toisia matkaanlähdöstä muistuttamaan. Vihdoin hänen sanansa otettiin

huomioon. Ja niinkuin lapset ne sitten yht'aikaa oveen törmäsivät. Siinäkin tilaisuutta hyväksensä käyttäen koettivat kukin yhteen tuuppautua juuri hänen kanssaan, jota ajatteli ja josta siinä joukossa enimmän piti.

Vaan nyt tuli uusi kuormain jako, kun oli Oja-Pappalan Jaskallakin hevonen. Ne tytöt, joilla itsellään sattui hevonen olemaan, eikä siis sopinut ajatellakaan Jaskan rekeen, he tarkemmin ystäväinsä menettelyä silmällä pitivät ja huomasivat mielestensä, että useain toisten teki mieli sanoa: "Minä en pysy tässä! — Tästä putoaa!" Ja sitten, ikäänkuin tilattomilta näyttäen he kovasti huusivat: "Mihin minä pääsisin? — Kuka minut ottaisi rekeensä?" Tarkastelijat luulivat yskän ymmärtävänsä: sitä varten ne tuota huutavat, että Jaska rekeensä käskisi. Mutta yksi, joka Jaskan silmäyksistä päättäen luuli voivansa toivoa, rohkaisi itsensä ja ujosti punastellen kysyi Jaskalta:

"Otatko minut?"

"Tule vain."

Se näytti hyvästi sopivan kahden puolen. Onnellinen tyttö luuli toisten silmäyksistä voivansa lukea kateutta enemmän kuin niissä sitä olikaan.

"Oo hevonen!" sanoi Jaska, istui pulkan tapille ja oli hiukan punastuksissaan. Hevonen sai ruveta oikasemaan ja sai tuntea, että Jaskalla oli nyt mieluisa kuorma.

Kestistä tultiin illalla ja isä oli vähän "toisella-kymmenellä". Ukolle tahtoi ilta ruveta pitkäksi käymään, kun ei ollut usein tottunut viime aikoina senkään vertaa ryyppyksissä olemaan. Ikävää poistaaksensa hän siis ison pullon lautaselta otti ja aikoi hiukan karvahtaa. Mutta äänettömäksi kävi hämmästyksestä, kun pullonsa vallan kuivaksi huomasi.

"Mitä! Kuka on viinani juonut?" hän kiivaasti huusi ja katseli tutkistellen tyttöjä. Nämät eivät ehtineet vielä mitään sanoa, ennenkuin emäntä jo päätti:

"Kukahen sen nyt on juonut ... sellaisia kyseletkään. Jaska, johan tuon nyt ymmärrät."

"Niin, Jaska siitä jakoi, kun oli päivällä hänellä vieraina koko hevosjoukko."

"Hevosilleko viinani juotti?"

Naiset alkoivat nauraa, kun ukko niin totuudessa tuollaisia kyseli.

"Eei", sanoi Littu, "mutta niitä oli suuri joukko poikia ja tyttöjä."

"No loppukoon nyt siihen joulu, kun kerta on Knuuttikin potussa."

Hän pani pullon pois, laskeutui penkille istumaan ja puheli vakavasti:

"Lemmon poika, kun siellä nyt vielä hevosen kanssa retuaa ja juo."

Sitte hän astui takan luo ja rupesi naisille päivittelemään:

"Jos nämät joulu-juhlat olisivat viikkoakin pitemmät, niin kyllä nuo klopit oppisivat juomaan niin ettei niitä enää kunnolla muuhun työhön saisikaan."

"Niin tokikin", liittyi emäntä sanomaan, "kun ovat niin surkean tavan ottaneet, että aivan viinan kanssa mässäävät koko joulunajan. Ja ainakin se on varmaa, että ne silloin oppivat pahemmiksi juomareiksi kuin kokonaisena pitkänä muuna vuoden aikana."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK OJA-PAPPALAN JOULU ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.